

Lakewood Daf Yomi

PRESENTED BY SRULY BORNSTEIN

לע״ן

ברוך דוב ז״ל בן יבלחט״א משה חיים ווידרא נ״י
הרב שמעון דוד בן ר' יעקב יוסף איידער זצ״ל

מראה מקומות רשפי אש

לע״ן מרים שיינדל בת יצחק״א אפרים שמעון סינאוויץ

א) [עירובין לו: וש"נ],
ב) כריתות כח. עירובין
לז. מיר כו: ג) [כריתות
כח].

(ב) רש"י ד"ה ולקחתי
 נתינתו ענין וכו'
 וכתבתי בזה וכו' ויש
 הסכך את האחד משום
 עולו
 (א) האחד
 (ב) ד"ה וזה הכל
 (ג) מקמיני
 שקדתי גורלו: (ד) ד"ה
 מעמך כל אלו נפש אשר
 עמנו: (ה) רחמי' ד"ה
 ואלו ואלה מוקף
 כל קיימא אהגלה. י"ב
 בלשון פקד וכו' ואלו
 (ו) באידי' כל פקד כל
 חסדי ושפלות למעוטי
 שאל יקדש הגורל
 בעלמא פקדושי' ד"ה
 יסדך פקדושי' ד"ה
 ושפלות: (ז) באידי'
 ויסלח למעוטי. י"ב ר"ל
 על קדושת היכל ועין
 פקדושי' ד"ה

גמרא שכתב אמר
מעניותו. עיין חולין דף
לז ע"ב וז"ע:

6 דרשי וּלְקַח, וְעֵי
 רשבי"א: **3** וְשֵׁשׁ מִיֵּה
 הַרשִׁיבָה: **4** וּבְכֶלֶךְ
 וּלְקַח בְּמִמָּה חֲדָי:
5 וְשִׁיבָה: **6** חֲדָי:
7 בְּכֶלֶךְ נִסְפָּה שֶׁנֶּת
 שִׁיבָה: **8** וְלִקַּח
 מִקִּינֵי שֵׁשׁ קִינֵי
 הַבַּי וְדָרְשִׁי וְאֵשֶׁת
 דָּרְשִׁי שֶׁנֶּת דָּרְשִׁי
 וְעֵשִׂי הָיָה: **9** צִיל
 שְׂמִינִית: **10** בְּאֵת הַמִּים
 וְכִיָּה: **11** כְּכֶתִי: **12**
 חִלְקֶה (בְּאֵת הַמִּים)
 וְכִיָּה: **13** כְּכֶתִי:
 וְכִיָּה כִּלִּי: **14** חֲדָי לֹא
 נִשְׁבָּשָׁה: **15** צִיל
 לְכִינִי (וְשֵׁשׁ, **16**)
 כְּכֶתִי: **17** צִיל **18** גְּנוּ
 יוֹסֵף: **19** שֶׁ הִרְסֵהוּ
 אֲחִינֹחֲמֵן: **20** שִׁי (יִצְחָק):
21 וְנִצֵּל שֵׁשׁ גְּנוּ
 יוֹסֵף, עֵשֶׂי:

[נדפס בסוף המסכת]

סַתֵּם סִפְרָא מִנִּי ר'

[illegible]

לתרועה כר' אלעזר. הא
עני והפריש מעות לקינן ו
מדמי העולה קנאו ונשאר
מקדש עשיר והביא קרב
עשיר לא יביא קרבן עני כב

תם סיפרא. מורת כהנים רבי יהודה היא הכי קאמר בסנהדרין
והא צמורת כהנים היא דהא¹² קרא בספר ויקרא כמיז:
אין הקניין מתפרשות. אלו לעולה ואין לחטאת אלא או
בזקיקת אלו לאי לוקח לעולה וזה לחטאת

וזו איז הכהן יכול לשטותן בעשייתן
 יצא שניה פסול ואם כשקנאן לא
 יצא שף על פי שקרא להם סם
 (לאחר מכן) איז סם חל עליהם
 כול הכהן לשטותן: ולקחה ונעשה.
 וזלדת כמיז ולקחה שמי תורים אז
 מי בני יונה אחד לעולה ואחד
 נשאתה וכן בנמרוע וגבי ז' (6) ועשה
 ככה אחד נשאתה ואחד עולה אלמא
 זו בשעת לקיחה נקנאן: אז בשעת
 שיתין אלל בני בני ימי: **והא הכהן**
י. מוקדמין כאן (3) שקדש הגורל
 ינו דין שיקדש השם וקא סלקא דעמיה
 קידוש השם בשעת קידוש גורל
 אמר שאינה זלל שעת לקיחה ולא
 עת^ט עשייה. הכי גרסין ואלא הכה
 נעל שעת לקיחה ולא שעת עשייה
 יא וקמי דקבע: מנפא מדרש.
 נכנס למקדש טמא והוא נקרב
 וזלע ויורד עשירות זללות וזלי
 זללות האמור אלל שעתה נצוי
 בשעת^ט קול אלל והסם נמי כמיז
 לקחה (א) קא פש (2) כי תגע וגו'
 אזקמין לה בשטעות (ד' 1).

עושה חטאת ואין ה' מנצח
 מקדש ואח"כ אמהות
 מוסף ומביא חר
 הכא דלאו שעת לקי
 וקתני דקבע אכ
 והאמר ר' אלעזר אכ
 מקדש עשיר והביא ק
 דלא יצא היכי קבע א
 * שברר אמר מעניותיו
 הפרשה ולר' חגא א

[illegible][illegible][illegible]

סתר סיפרא מני רבי יהודה. תימה לר' צפ"ק דקדושין (ד) דפרין וכל הניא דכחיי מוקא לא דרשין קל וחומר הניא גבי יוה"כ וכו' עד וטעמא דכחיי ועשהו טעמא הא לא הכי דרשין קל וחומר והשתא מאי פליגי וכו' סיפרא דהכי יורה ללדיה טעמא לא קרימא

הגורלה (ז) ומיךן דעם שמשון מקוין
דפריך מאלטערן זאם וואס וואס
דפריך האט זיך לו (ד פ) למעט
דלל קיימא חוק דאדעיס הענעס
צגד לן צון ש"ק דרשניש
אפי' היכא דכתיב חוק דאי לא מימא
הכי לשחוק מיניה מלי אמרת אי לא
כחז וזאם וואס האט מימא דחוקה
קיימא אכל מלי א"כ כיון דהוא
קיימא נמי האגלה א"כ לשחוק
מועשה חוק ע"כ אי לא כחז ועשה
ה"א אע"ג דחוקה הוא קיימא אכל
מלי האגלה מימא לא מעכבא מקי'
אלתא אפי"ג דכתיב חוק דרשין
קי"ו אכל קשה וז מירון וז דאפילו
כי קיימא חוק אכל מלי זאם וואס
דרשין קל וחומר היכא דכחז חוקה
לא סגי דלא כחז ועשה למעט
(ה) בעלמא שלא יקדש הגורל
דכפי' לעיל ועוד אפילו קיימא
חוקה אכל מלי אפטרעס ועשה
לגורל האגלה לא עוסדה
(ו) ויכלנא לשמיי דלאו דחוקה נקט
הסם חוקה דעיבוצא אחרינא אימא
דחנא ביה קרא תרי זימני דהי כמו
חוקה ודי פריך וכל היכא דכחז
עיבוצא לא דרשין קי"ו וזאם גי' וי"כ
דכתיב גורל וחמיה חוקה דמעשה
עיבוצא לריב נאמרי ולריב יסודה
איכא עיבוצא אחרינא דחנא ביה
קרא וטעמא דכחז דחמנא ועשה
הא לאו הכי הוא דרשין קל וחומר
אע"פ שזיה ראו דלדוש אשר על גב
אשר על גב לעיבוצא אפי' על גב
דלא כחז בשלון טווי וזאם כמו
סיפור דברים בעלמא מכל מקום
כיון דכתיב חוקה היה סדרא לומר
דמעכבא מנח חוקה ומנח חוקה
אפי' על גב דלא כחז וזאם

ויעקר
עלה אמרין סיפור דברים ששלמה הוא הכה נמי גבי
דכחיב ככה לעיבועא מיהא קל ועתומה דתנא בגמ' ויעיבועא
דככה לשאר מילי:

משמא מקדש וכו'. הא ללא נקט שמיעת קול דכתיב צרישא
יש לומר מילתא דשכיחא טפי נקט:

וְלִרְבִּי חנא אמר רבי יאשיה דאמר יצא מאי איכא ל'מימר. וכולי
עלמא אית להו דרב חסדא דאין הקינין מחפרשות וכו':
והאי

מציא¹¹ להפרשה נמעות כשעת לקיחת העופות: ולרבי חגא. דאמר
תרחמא היא וכיון¹² דחזי ליה האי קרבן דיעבד מזי למיתני דקצע:
מאי

[illegible][illegible]

ז' א' מ"ה פ"ה מהל' פסולי
 המוקדשין הלכה יא:
 י' ב' מ"ה פ"ה מהלכות
 שגגות הלכה יג ופ"ה
 מהל' מחוסרי כפרה הלכה

תורה אור השלם
(א) ואם לא תמצא ידה
די שיה ולקחה שתי
תרים או שני בני יונה
אחד לעלה ואחר
לחטאת וכפר עליה
הכהן וטהרה:
[ויקרא יב, ח]

הָאֶחָד חֲמֵסָה וְאֶת
הָאֶחָד עֶלְהּ וְכִפֹּר עָלֶיהָ
הִכְהֵן לְפָנָיו יי מִזֹּב
טַמְאָתָהּ: (ויקרא טו, ל)

סתם סיפרא ר' יהודה

[illegible]

להקריבם יאמר זה
לחטאת וזה לעולה ודייק
רב חסדא דכתיב בזב
וביום השמיני יקח לו
שתי תורים וגו' וכן בובה

דלכתיב וביום השמיני
תקח לה שתי תורים וגר'
הנה לקיחה בבעלים

ואת האחד עולה כלומר
הפרשתם בבעלים
אלהם

ההגדרה לא שצט לסיימה
השעיר שאינה עת
דואותיבנן עליה מן
כדכתיב קראי:

יה והואת דם הפו ואחר
קראו בשם חטאת קנדש
ואפילו שש חטאת לקיחה
תיב או נפש כי תנע בכל
שבעה או שעירה ואם אין
שמצת לקטין הוא עני
אלו לעולה ועכשיו רוצה
נקות בהן תור של חטאת
קדושת עולה ואין משני
לחטאת עולה כולה כליל
ולחטאתי ואלו לעולתי
לא שעת עשיתי נמי דלא
בבר נפטר בקבוע ומתמה
חטאתי ואלו לעולתי והא
לא יצא וכיון דלא יצא
בזה במה כיון שנתחייב
הוא עשיר לא ותתשוב

אָ מאי אית לך למימר
וצא מטמא מקדש והוא
קח כלומר קנה אחד אם
א"ר הושעיא מטמא
מזו שהוא עכשיו אם הוא
המות ב' כבשים וכבשה.

עין משפט‏^[1]‏ גר מצורה

יא א מיי פ"ה מהל' פסולי המוקדשין הלכה י:

יב ב מיי פ"ד מהלכות עטרת יוה"כ הל' א:

יג ג מיי פ"ג מהלכות פרה הלכה ג:

סמל

רבינו חננאל

והנה תניא כך דתניא תורת לרבות מצורע עני שהביא קרבן עשיר יכול אף עשיר שהביא קרבן עני יצא ת"ל זאת כלומר זאת לעשיר שלא יפחות העשיר מג' בהמות ואקשינן ונילף ר' חגא מינה כי כל עשיר שהביא קרבן עני לא יצא ופורק ר' חגא שני מצורע דמיעט רחמנא ואם דל הוא. כלומר המצורע אם הוא דל יביא בדרות ואם הוא עשיר (לאו זה לבדו). אבל שאר אפילו עשיר שהביא קרבן עני יצא דתניא [בת"כ בפי' מצורע] ואם דל הוא שומע אני דל ממה שהיה עשיר כן ק' מנה תעשה עכשיו כן נ' מנה ת"ל ואין ידו משנת ידו ואינו מוצ' ליקח ת"ל ואם דל הוא הא עד שיאמרו ב' כתיבים ואם לאו לא שמענו לסיפך אמרנו שבא ואם דל [הוא] שהוא כחור במצורע להוציא שאר חייבין שאפילו אינו דל והביא קרבן עני יצא: קשר של זהורית כו'. איבעיא ליה האי דתני במתנית' חשק שלמה על ר"ח

^(א) אט מנין ואולי ל"ל ואם הוא עשיר לא ילא אם יצא מלת אלא שאל חייבן אפי' עשר וכו'.

הנהגות

מהר"ב רנשבורג

אן רש"י ד"ה אלא אי אמרת וכו' דקשרת שעיר המשתלה ל"ל קשירת:

סמל

ליקוטי רש"י

^[דרוש בסוף המסכת]

סמל

הנהגות וציונים

[א] גירסת ירושלמי ונתורה (גליון): **[ב]** צ"ל עייתי **פשעתי** ו**מטאתי** וכ"א במשנה שבמשניות ובמשנה דלעיל לה: ובמשנה דלקמן סו. וכ"א בירושלמין וכ"ה בס"י (גליון): **[ג]** [ויבצר הוא עושה] ליתא במשנה דפרה (גליון): **[ד]** יש להוסיף **ואזוב** (רק"ס): **[ה]** **אמר** (כת"י): **[ו]** [עין תוספות לקמן מ]. **אמר** כי אתא דרגסי רבי יונתן (גליון). עי' מהרשי"א שם דאפשר דתוס' היה גרסי כן אבל בכל הספרים גרסינן דרבי רבי. ועי' דרך המלך ומשמרות כהונה שהיהו אליבא דתוס' באופן אחר: **[ז]** כת"י דלאו **שעת**: **[ח]** כת"י שאני התם. במצורע: **[ט]** צ"ל למטמא (גנוי יוסף, וכ"ה בכת"י): **[י]** צ"ל שיצאורו (ישח יצחק, וכ"ה בברטנורה): **[יא]** ר"ה ויכל: **[יב]** הסי': **[יג]** נ"י כ"י (גליון): **[יד]** יש להוסיף **הבה** (באה"ס, וכ"ה בכת"י): **[טו]** צ"ל דאמרין (רש"י): **[טז]** דמה יעשה **ממנו** (תוס' שברכות יב ע"ב ד"ה ואין):

מא:

והאי עולה אולא לנדבה. לאו לנדבת צור קאמר לקי המוצת דהאמר בפ"ק דשנעות (דף ע"ג:) דאין מקילין בעולת

העוף אלא לנדבת יחיד קאמר מיהו הלשון קשה דקאמר אולא לנדבה דככל דוכתא אמרינן^[1] לנדבה היינו לשופרות לנדבת צור וי"ל הא דאין מקילין בעולת העוף

היינו דאין לוקח לכתחילה מן המעות של הנדבה עופות להקיץ אצל אי מתמרי ממילא כי הכא מקילין בו^[2] (דף כד.) אצל קשה אמאי לא מיימי ליה עולת יחיד כי הויא דמתן צנזיר פרק מי שאמר הריני נזיר ושמע (דף כד.) האשה שנדרה צנזיר והפרישה את צהממה והפר לה צעלה וכו' עד הסטאת תמות העולה מקרב עולה ושלמים יקרבו שלמים ו^או^ל שאני התם כיון דכנר הפרישה כל קרבנותיה הוקצו לה לשמה אצל הכא דלא לקח כל קרבנותיו לא הוקצע לו להכי אולא לנדבת צור אי נמי נ"ל דהכא קאמר סתמא דקאמר התם לפי שאין נפקותא דצד ואין חילוק בין עולת העוף הנאה בשביל צורך לאותה שהיא צאה נדבת צור דלדיד ואלדי אין טעוין סמיכה ולא נסכים דעוף אין טעון נסכים ולא סמיכה אצל עולת צהמה שהיא צאה בשביל יחיד טעונה נסכים משלו ואם היא קרבן אנשים טעון סמיכה וכשהיא צאה נדבת צור עצומה ועורה שלו כשהיא נדבת צור עצומה ועורה לאנשי משמר הכי מפורש בתמורה בפרק ואלו קדשים (דף ק:) ואף על גז דאיכא נפקותא לענין עצומה שמקרינא אפילו צמשמר שאניו שלו כיון דאם אין כהן לא נפקא מיניה מידי קאמר סתמא אולא לנדבה: **שליש** לשינוית. הא דלא נקט נמי של שעיר הפנימי נ"ל משום דהויא לא הוה אלא כדי שלא יתערב לא הוה לה שיעור כלל אצל הני כיון דש צהן צורך הוה להו שיעור וזה שער המשתלה היה צורך לדע אס הלצן כדכתיב כשלג ילבינו^(א) (שע"ה ב):

כי

א"ר יצחק שתי לשונות שמעתי אחת של פרה ואחת של שעיר המשתלה אחת צריכה שיעור ואינה צריכה שיעור ולא ידענא הי מינייהו אמר רב יוסף ניחוי אנן של שעיר המשתלה דבעי חלוקה בעי שיעור ושל פרה לא בעי חלוקה לא בעי שיעור מתקיף לה רמי בר חמא דפרה נמי בעי כובד א"ל רבא כובד תנאי היא ודפרה לא בעי חלוקה איתיביה אבוי כיצד הוא עושה^[3] ^(א) כורכן בשירי לשון אימא בונב לשון א"ר חנין אמר רב עין ארוז^[4] ושני תולעת שקלטתן שדהבת כשרה מיתיבי נתהבהב הלשון מביא לשון אחר ומקדש אמר אבוי ל"ק כאן בקולחת כאן בנכפפת רבא אומר^[5] כובד תנאי היא דתניא למה כורכן כדי שיהיו כולן באגודה אחת דברי רבי^[6] רבי אלעזר בר' שמעון אומר כדי שיהא בהן כובד ויפלו לתוך שריפת הפרה כי אתא רב דימי א"ר יוחנן שלש לשונות שמעתי אחת של פרה ואחת של שעיר המשתלה ואחת של מצורע אחת משקל עשרה זוז ואחת משקל שני סלעים ואחת משקל שקל ואין לי לפרש כי אתא רבין פירשה משמיה דרבי יונתן

דיא. לקמן בשמעתי: כיצד הוא עושה. במסכת פרה (פ"ג משנה יא) תנן לה: בורבן. לען ארז ואזוז: [בשירי הלשון. מדקתני שירי מכלל דאיכא תו^[7]]: בונב הלשון. סרוקה צמסרק ועשיתי קצרה לראש האחד כמין וז: שקלחתן שדהבת. ולא נפלו לתוך שריפת הפרה אלא נמהצו צאזיר: ומקדש. כלומר ונותן שס. כל מעשה פרה קרי לה קידוש: בקולחת. אש שיש עליה עמוד שלנחת זקוף למעלה כקלע של עשז גציה כריך להביא אחר והא דלמך רבי חנין כשירה בנכפפת אש ששלנחת (ד) נמוכה וכפופה וסמוכה לגחלתה וקרינן ציה אל תוך: שיהיו כולן באגודה אחת. דנעינן שיהו נלקחין צבת אחת דכתיב ולקח^[8] עץ ארז ואזוז ושני תולעת: ואחת של מצורע. דכתיב ציה נמי ושני תולעת ואזוז: ואין לי לפרש. ואני יודע לפרש ארז גדולה וארז קטנה וארז צינונית: ^[9] צ"ל דמ"ד (שיח יצחק):

טרף בקלפי פרק רביעי יומא

מאי איכא למימר. והא הכא לאו בשעת^[1] לקיחה ולאו שעת עשייה הוא וקבע ליה: **לא תימא ואחר כך אמר אלא ואז"כ לקח ואמר**. זו לחטאת וזו לעולה **דעבדי תנאי דמתסרי חיצה אחת על ידי שכתה ומיתלק להו צין ואחר כך לקח לואחר כך אמר: ופרכינן**

לקח. אס כן מוסיף ומביא חובתו צהמה מדמי חטאתו מאי ניהו הכי רכי אינו מעות שכנר לקח העוף: דפריך ליה. ומולאו לחולין ומוסיף מביאו וקונה מן המעות צהמה: והא אין פדיון לעוף. דהכי תנן צמסכת מנחות (דף ק:) אצל העופות והלכותה והכלי שרת אין להם פדיון שלא נאמר אלא צהמה: בגין [שלקח] פרידה אחת. גזול אחד לקח מן הצנזרין דמעות והכי קאמר תנא אי עולה זצן הני מעות דקיימי חטאת מינהו ומוסיף עליהן ומביא חובתו והאי עולה דזין אולא לנדבה: אי חטאת זבן. הוקצו מעות צור השמי לעולה על ידי לקיחה זו ואין מוסיף עליהן ומביא מהן חובתו אלא מביא מן המעות עולת נדבה והסתאת שלקח תמות ומביאו יציא מעות ויקח צהמה: שאני^[2] מצורע. דכתיב (ויקרא יד) זאת תהיה תורת המצורע ולא אחרת: רישא נמי. עני שהביא קרבן עשיר: התם הא רבי רחמנא (ה). תורה אחת לכל המצורעין כולן יולאין בקרבן עשיר: והתניא. צינומותא: ונילף מינה. לטמא^[3] מקדש: ואם דל הוא. מיעוט הוא מצורע הויא דעשיר שהביא קרבן עני לא ילא אצל שאר חייבי קרבן עולה ויורד לא: **בתנ"י** כנגד בית שילוחו. כנגד שער שהוציאורו^[4] צי: ולנשחט. מפרש בגמרא: **גמ'** אקשירה קאי. דקושר לו לשון כנגד לוארו: או אהעמדה קאי (ג). והכי קאמר ואת שעיר המשתלה העומד לשחיטה מעמיד כנגד מקום צית שחיטתו: שפיר. דמו לא מערב אהדדי שזה קשור צראשו וזה צלוארו ולא צאחרים שאלו קשור עליהן לשון ושל^[5] אחרים אינו קשור: **אלא אי אמרת**. ולנשחט אהעמדה הויא דקאי ומשום ^א דקשירת שעיר המשתלה לתורה קאמר שלא יתערבו זה צוה ולא צאחרים בשלמא צמשתלה לא מיערב (א) שעיר הפנימי דהאי קשיר ציה והאי לא קשיר ציה אלא צאחריני אמאי לא מיערב שעיר הפנימי הא שעיר פנימי ואחרים אין לשון קשור עליהם: שתי לשינות שמעתי. על שמי לשונות של זהורית שמעתי חילוק ציניהם^[6] אחת של פרה אדומה שכתוב צה (צמדז יט) ולקח הכהן עץ ארז ואזוז ושני תולעת: אחת צריכה שיעור. ושיעורה מפרש לקמן: ואחת אין צריכה שיעור. שכשירה בכל שהוא: דבעי חלוקה. דמתנן לקמן (דף סו.) מה היה עושה המשתלה את השעיר חולק לשון זהורית חזיו קשר צלטע וחזיו קשר צין קרינו: בעי כובד. שסתא כצידה ותפול לתוך עומק האור דכתיב (סז) אל תוך שרפת הפרה: **תנאי של**

מקדש: ואם דל הוא. מיעוט הוא מצורע הויא דעשיר שהביא קרבן עני לא ילא אצל שאר חייבי קרבן עולה ויורד לא: **בתנ"י** כנגד בית שילוחו. כנגד שער שהוציאורו^[4] צי: ולנשחט. מפרש בגמרא: **גמ'** אקשירה קאי. דקושר לו לשון כנגד לוארו: או אהעמדה קאי (ג). והכי קאמר ואת שעיר המשתלה העומד לשחיטה מעמיד כנגד מקום צית שחיטתו: שפיר. דמו לא מערב אהדדי שזה קשור צראשו וזה צלוארו ולא צאחרים שאלו קשור עליהן לשון ושל^[5] אחרים אינו קשור: **אלא אי אמרת**. ולנשחט אהעמדה הויא דקאי ומשום ^א דקשירת שעיר המשתלה לתורה קאמר שלא יתערבו זה צוה ולא צאחרים בשלמא צמשתלה לא מיערב (א) שעיר הפנימי דהאי קשיר ציה והאי לא קשיר ציה אלא צאחריני אמאי לא מיערב שעיר הפנימי הא שעיר פנימי ואחרים אין לשון קשור עליהם: שתי לשינות שמעתי. על שמי לשונות של זהורית שמעתי חילוק ציניהם^[6] אחת של פרה אדומה שכתוב צה (צמדז יט) ולקח הכהן עץ ארז ואזוז ושני תולעת: אחת צריכה שיעור. ושיעורה מפרש לקמן: ואחת אין צריכה שיעור. שכשירה בכל שהוא: דבעי חלוקה. דמתנן לקמן (דף סו.) מה היה עושה המשתלה את השעיר חולק לשון זהורית חזיו קשר צלטע וחזיו קשר צין קרינו: בעי כובד. שסתא כצידה ותפול לתוך עומק האור דכתיב (סז) אל תוך שרפת הפרה: **תנאי של**

מקדש: ואם דל הוא. מיעוט הוא מצורע הויא דעשיר שהביא קרבן עני לא ילא אצל שאר חייבי קרבן עולה ויורד לא: **בתנ"י** כנגד בית שילוחו. כנגד שער שהוציאורו^[4] צי: ולנשחט. מפרש בגמרא: **גמ'** אקשירה קאי. דקושר לו לשון כנגד לוארו: או אהעמדה קאי (ג). והכי קאמר ואת שעיר המשתלה העומד לשחיטה מעמיד כנגד מקום צית שחיטתו: שפיר. דמו לא מערב אהדדי שזה קשור צראשו וזה צלוארו ולא צאחרים שאלו קשור עליהן לשון ושל^[5] אחרים אינו קשור: **אלא אי אמרת**. ולנשחט אהעמדה הויא דקאי ומשום ^א דקשירת שעיר המשתלה לתורה קאמר שלא יתערבו זה צוה ולא צאחרים בשלמא צמשתלה לא מיערב (א) שעיר הפנימי דהאי קשיר ציה והאי לא קשיר ציה אלא צאחריני אמאי לא מיערב שעיר הפנימי הא שעיר פנימי ואחרים אין לשון קשור עליהם: שתי לשינות שמעתי. על שמי לשונות של זהורית שמעתי חילוק ציניהם^[6] אחת של פרה אדומה שכתוב צה (צמדז יט) ולקח הכהן עץ ארז ואזוז ושני תולעת: אחת צריכה שיעור. ושיעורה מפרש לקמן: ואחת אין צריכה שיעור. שכשירה בכל שהוא: דבעי חלוקה. דמתנן לקמן (דף סו.) מה היה עושה המשתלה את השעיר חולק לשון זהורית חזיו קשר צלטע וחזיו קשר צין קרינו: בעי כובד. שסתא כצידה ותפול לתוך עומק האור דכתיב (סז) אל תוך שרפת הפרה: **תנאי של**

מאי איכא למימר. והא הכא לאו בשעת^[1] לקיחה ולאו שעת עשייה הוא וקבע ליה: **לא תימא ואחר כך אמר אלא ואז"כ לקח ואמר**. זו לחטאת וזו לעולה **דעבדי תנאי דמתסרי חיצה אחת על ידי שכתה ומיתלק להו צין ואחר כך לקח לואחר כך אמר: ופרכינן** לקח. אס כן מוסיף ומביא חובתו צהמה מדמי חטאתו מאי ניהו הכי רכי אינו מעות שכנר לקח העוף: דפריך ליה. ומולאו לחולין ומוסיף מביאו וקונה מן המעות צהמה: והא אין פדיון לעוף. דהכי תנן צמסכת מנחות (דף ק:) אצל העופות והלכותה והכלי שרת אין להם פדיון שלא נאמר אלא צהמה: בגין [שלקח] פרידה אחת. גזול אחד לקח מן הצנזרין דמעות והכי קאמר תנא אי עולה זצן הני מעות דקיימי חטאת מינהו ומוסיף עליהן ומביא חובתו והאי עולה דזין אולא לנדבה: אי חטאת זבן. הוקצו מעות צור השמי לעולה על ידי לקיחה זו ואין מוסיף עליהן ומביא מהן חובתו אלא מביא מן המעות עולת נדבה והסתאת שלקח תמות ומביאו יציא מעות ויקח צהמה: שאני^[2] מצורע. דכתיב (ויקרא יד) זאת תהיה תורת המצורע ולא אחרת: רישא נמי. עני שהביא קרבן עשיר: התם הא רבי רחמנא (ה). תורה אחת לכל המצורעין כולן יולאין בקרבן עשיר: והתניא. צינומותא: ונילף מינה. לטמא^[3] מקדש: ואם דל הוא. מיעוט הוא מצורע הויא דעשיר שהביא קרבן עני לא ילא אצל שאר חייבי קרבן עולה ויורד לא: **בתנ"י** כנגד בית שילוחו. כנגד שער שהוציאורו^[4] צי: ולנשחט. מפרש בגמרא: **גמ'** אקשירה קאי. דקושר לו לשון כנגד לוארו: או אהעמדה קאי (ג). והכי קאמר ואת שעיר המשתלה העומד לשחיטה מעמיד כנגד מקום צית שחיטתו: שפיר. דמו לא מערב אהדדי שזה קשור צראשו וזה צלוארו ולא צאחרים שאלו קשור עליהן לשון ושל^[5] אחרים אינו קשור: **אלא אי אמרת**. ולנשחט אהעמדה הויא דקאי ומשום ^א דקשירת שעיר המשתלה לתורה קאמר שלא יתערבו זה צוה ולא צאחרים בשלמא צמשתלה לא מיערב (א) שעיר הפנימי דהאי קשיר ציה והאי לא קשיר ציה אלא צאחריני אמאי לא מיערב שעיר הפנימי הא שעיר פנימי ואחרים אין לשון קשור עליהם: שתי לשינות שמעתי. על שמי לשונות של זהורית שמעתי חילוק ציניהם^[6] אחת של פרה אדומה שכתוב צה (צמדז יט) ולקח הכהן עץ ארז ואזוז ושני תולעת: אחת צריכה שיעור. ושיעורה מפרש לקמן: ואחת אין צריכה שיעור. שכשירה בכל שהוא: דבעי חלוקה. דמתנן לקמן (דף סו.) מה היה עושה המשתלה את השעיר חולק לשון זהורית חזיו קשר צלטע וחזיו קשר צין קרינו: בעי כובד. שסתא כצידה ותפול לתוך עומק האור דכתיב (סז) אל תוך שרפת הפרה: **תנאי של**

מקדש: ואם דל הוא. מיעוט הוא מצורע הויא דעשיר שהביא קרבן עני לא ילא אצל שאר חייבי קרבן עולה ויורד לא: **בתנ"י** כנגד בית שילוחו. כנגד שער שהוציאורו^[4] צי: ולנשחט. מפרש בגמרא: **גמ'** אקשירה קאי. דקושר לו לשון כנגד לוארו: או אהעמדה קאי (ג). והכי קאמר ואת שעיר המשתלה העומד לשחיטה מעמיד כנגד מקום צית שחיטתו: שפיר. דמו לא מערב אהדדי שזה קשור צראשו וזה צלוארו ולא צאחרים שאלו קשור עליהן לשון ושל^[5] אחרים אינו קשור: **אלא אי אמרת**. ולנשחט אהעמדה הויא דקאי ומשום ^א דקשירת שעיר המשתלה לתורה קאמר שלא יתערבו זה צוה ולא צאחרים בשלמא צמשתלה לא מיערב (א) שעיר הפנימי דהאי קשיר ציה והאי לא קשיר ציה אלא צאחריני אמאי לא מיערב שעיר הפנימי הא שעיר פנימי ואחרים אין לשון קשור עליהם: שתי לשינות שמעתי. על שמי לשונות של זהורית שמעתי חילוק ציניהם^[6] אחת של פרה אדומה שכתוב צה (צמדז יט) ולקח הכהן עץ ארז ואזוז ושני תולעת: אחת צריכה שיעור. ושיעורה מפרש לקמן: ואחת אין צריכה שיעור. שכשירה בכל שהוא: דבעי חלוקה. דמתנן לקמן (דף סו.) מה היה עושה המשתלה את השעיר חולק לשון זהורית חזיו קשר צלטע וחזיו קשר צין קרינו: בעי כובד. שסתא כצידה ותפול לתוך עומק האור דכתיב (סז) אל תוך שרפת הפרה: **תנאי של**

ואש"פ שזכרכין לען ארז ואזוז מ"מ כל זמן שיש כובד מעלי טפי: כובד גמ' **תנאי** דיא. ור' תמך אליבא דלמך^[7] דלא נצי כובד חייכי: שקלחתן שדהבת. וכגון שנחרטו קודם שנפלו תוך עיקר השרפה והאי לטעא דקלטמן שייך בשני תולעת יומר מכל האחרים: **כאן בקולחת כאן בנכפפת**. פירש"י דבקולחת שחלש גציה לא הוי תוך שרפה ובנכפפת הויא תוך שריפה

מסורת הש"ס

עם הוספות

[א] נגעים פרק יד מ"ג, **(ב)** עי' ת"י לקמן מג ע"ב ד"ה בא לו, **[ג]** פרה פ"ג מ"א, **[ד]** [ועי' תוס' תמורה, דף כג: ד"ה ושעה], **(ה)** לקמן סז ע"א

סמל

הנהגות הב"ח

(א) רש"י ד"ה הסס הא רבי רחמנא תורת מורה אסת: **(ב)** ד"ה או אהעמדה קאי. לנשחט דקאמר ואת שעיר המשתלה: **(ג)** ד"ה אלא אי אמרת כו' לא מיערב בשעיר הפנימי: **(ד)** ד"ה נקולחת כו' בנכפפת אש ששלנחת שלה נמוכה:

סמל

גליון הש"ס

[מכת"י תוס' ד"ה והאי עולה וכו' וי"ף שאני התם וכו'. ע' נזיר דף כו ע"א צמס' ד"ה וכו' תימא וי"ז וכו' בסוף דבריהם]:

סמל

תורה אור השלם

(א) זאת תהיה תורת המצורע כיום קטרתו [והובא אל התבין: [ויקרא יד, ב]

זאת תורת אשר בו נגע צרעת אשר לא תשית ידו בטהרתו:

^[ויקרא יד, לב. עין רש"ש]

(ב) ואם דל הוא ואין ידו משנת ילקח כבש אחד אשם לחנופה לבפר עלי' ונעשרון סלח אחד כפול בשמן למנחה ולא שכן: [ויקרא יד, כא]

(ג) כי ביום הזה יכפר עליכם לשחר אהבם מפל הפאיתכם לפני וי' המטהר: [ויקרא סו, י]

סמל

תוספות ישנים

אימא ואחר כך לקח ואמר. וה"ה נמי לקח ואמר אחר כך ^[א] ולא נקט ואח"כ לקח ואמר אלא לאשמועינן דילא דמדקבע א"כ אם אס הביא קרבן עני וזה"ש הוה מצי למינקט עשיר מטמא מקדש עשיר והפריש מעות לקוין ואח"כ לקח ואמר כו' לרי תנא דסנר דקבע לקח ואמר אף כשהוא מפרשה בעשיר אלא אורחא דמילתא נקט מטמא עני שזאורו רגיל להפריש לקוין אצל לרי אלעזר א"ר אושטיא דלמך לא ילא לא מצי למינקט הכי דכיון דלא ילא לא קצבי ואשילו העני אס"כ קאמר ר' אלעזר בפרק צמרא דכריתות (סז) הוולא וזמרה ידעה: **איבעיא להו ולנשחט אקשירה קאי**. וצית שחיטתו היינו זואר או אהעמדה קאי וצית שחיטתו היינו מקוס שחיטתן אותו שס: ש"י שעיר המשתלה דבעי חלוקה. פי' חזיו צלטע ותזין צין קרינו דמתנן לקמן וכפי רש"י וס"ח אמאי לא חזי שלג ולחשוד לשון של שעיר של שס כדאמרין לעיל כי לומר שלא היה שם אלא חוט שני בעלמא משום הכיול ואי הוה מפרש דחלוקה היינו שומעין חזיו בשעיר של שס אחי שפיר דלא חשוי לה אלא חד אלא כפי רש"י מנן לקמן סדריא: פרה גמ' **ביציא כובד**.

ה א מ"פ"ז מהלכות
עבודת יו"ט הל' א:
ז ב שס פ"ג הל' ב:

חמצין. גזן: אשרו חמוץ. הסזיקו¹ חלא [צסנהדרין²] (97 לה.) שלמדנו

(f) [סנהדרין דף לה.],
(ג) מנחות קט: [מוספ'
מוטה פרק י"ג ה"ח].

מכאן עמי ויצא עמי.
(ירושלמי) פריך והכתיב
כל אדם לא יהיה צהל
מועד ודרשין אפילו אחת
מכאן צהם ופניהם פני

דקאמער חוקה עליהו
שני הכא דתנא בה קרא. אף ע
בז דחוקה לאו עלה קיימא לעכפ
מעכבא שריי סנה עליו הכחוז לעכ
ומהכא ימירי: עתה לה עיובא

דַּתְנָא ביה קרא אשר עֲבָה כו'.
ומנן דלמח לא מעכבא
מבדא ליה כיון דלא כתב זוי אע"ג
ותנא ביה קרל לא מעכבא מדרי
הוה אגבליה דתנן (מנחות דף י"ז:) אם
לא בלל כשר אע"ג דכמה זימנן כתיב
לללה בללה אלא כיון דלא כתיב
ללשון זוי לא מעכבא ולמנן דלמח
עכבא לא דמי לבללה דשמי הכא
ואסמי חוקא קתא כיון דממוקא
לעירובא לשאר מילי שפירא ^ט
ממירין נמי מיהא להרבלה כיון דתנא
זה קרא כל דהו':

תנ

בזמניה וכו' שהרוח מנשבת בהן היו נושרין וכלבונן פרוי ומהן היתה פרנסה לכהונה וכו' ויחיד יבשו שנאמר ופרח לבנון אומלל ועתיד יפוח פרחו תפרח ותגל אף גילת ורגן כבוד שני השעירים: תנו רבנן *עשר פעמים מוכיר ביום ג' ביודיו ראשון ושלושה ביודיו שני ושלושה בנגורלות *וכבר אמר השם ונשמע קולו ביריחו *מירושלים ליריחו עשרה פרסאות וציר דלתות ההיכל שביריחו היו מתעטשות מריה הקמטורה נריכות להתבשם מריה קמטור כלה שביירושלים מריה קמטור אמר רבי *יחי בן דולגאי עוים היו מתעטשות מריה הקמטור אמר רבי חייא הושיע בן קרח סח לי זקן אחד פעם אחת הלכתי לקמטור מבין כותליה אמר ר' ינאי *עליית גורל מיתה מעכבת ורבי יוחנן אמר אף עליה איתה יהודה דאמר *דברים הנעשין בבגדי לבן מבית קלמא לא פליגי דלא מעכבא כי פליגי אליבא דר' נחמיה ומאן דאמר לא מעכבא הני מלי עבודה ה' איבא דאמרי אליבא דרבי נחמיה דאמר מעכבא מעכבא כי פליגי אליבא דר' יהודה מאן דאמר לא מעכבא מעכבא שאני הכא *דתנא ביה קרא *אשר עלית יתיב מצוה להגריל ואם לא הגריל כשר בשלמא חקך רבי יהודה כולי עלמא לא פליגי דלא מעכבא

[illegible]

ומה דלית ליה עליה מעבדא מטעמא דהנא דיה קרא אלח מטעמא דסבר ליה דכ"ר מחמיה מנ
י"ל רואל וס' כר מנורדין שניהם אין סבא שבעה ההמה וזימה היכי חשיב הכה הרגל
ה שניה מנו כן אורח חק לשער הנשחלה ועוד חזק דטעמא דהרגילה לאו עבודה היא מהי
מיה דלקמן וא"ע דשחטה לא עבודה היא² מכל מקום שחטה עדיפא דשיק פגול והיי
צדקה

וכל אותן מ' שנה היה
 מדברין לו ביהמ"ם
 לדבר לבניה ושופק לבניה
 וכנס ורצא מנה. ואחרי
 שבת שמונה ימים
 שחורים ושופק
 שחורים שמונה ימים ולא יצא
 שנה. וכיון שהיה קצת אומר
 בשנה לו שם חלה אחר
 חמשה ימים [1] ימים וזה
 נמשכו בשש ימים
 שחורים [קורא] חורבין
 הבית יורד לרעותה ולשון
 נפחתות ממאליה עד שבע
 מן רבי' ואמר כבר
 נאמר עליה וצריה בן עידן
 תבא לבנות לדור
 (אמר באר) קצת לבנות
 מפני שמלבין עתותיהם
 של ישראל קצת יער
 שהיה מלבלין ומצא
 פירות יער. ח"ו

[illegible]

לחזור אל מלכות
אליכם ב' יהודה אצל
ברכה העניש כבודו לכן
חזרו אל מעבד בן אבן
פליי אליכם ב' הנמה
כ'. חלקת ר' יהודה ו'
נחמה מפורשת באהרת
כזה העניא לן אל הכן
וכעל לעלזא וידו הפך
השעיר הערלות והש
תחתן על השעירים
והפנת הקשות תחתן על
הש' וחתית הערלות
כבגרי בן חרון ו' אכא
דאבוי אליכם ד' א'
נחמה דאמן מעבד
הש' אל פליי. כלומר
ינא ו' חלקת מרדו
הרעבב ב' פליי אליכם
ב' יהודה ר' יהונן כ'ך
יהודה ו' ינא אבד כ'ך
בא אפילו ר' יהונן מודה
ועלית גורא אפ' שהיא
בזמן מעבד מרדכי ב'
עמינא אשל אשל
על הכחוש שנה אשר
לעבד: מזהית פליי ינא
לכא: להגות ל' (כ)

חשבון שלמה על ר"ח
(א) ו"ל ואם לא הנחילי בשר

[נדפס בסוף המסכת]

תגותות וציונים

[ד] [צ"ל ע"ז דברי' זכריה

בגמל לעיל כ"ב, ובכח"י
 ולא לעיל לה ע"ב, ורוב
 ראשון (דקס, צ"ש): [1]
 שבגמרא אי בערין (גליוני)
 ארעא דמכוון וכן גרס
 ובירושלמי: [2] ברש"י
 ע"א: [3] בכח"י נוסף ה
 [4] רש"א מ"ז (גליון) ע"ה
 גמרי: [5] צ"ל שש

מעבדות. וא"ת להאי ליטנא
הפסחים למזוה ולמה לא חשבו
ותירץ ה"ד אלמנן דשמי הגס
על פלוגמא דר' יהודה ור' יוחנן

אמר להם הממונה פרק שלישי יומא לט.

**מסורת הש"ס
עם הוספות**

(ה) לקמן מד: ר"ה ט.
 נמנחות עו: פי: פס:
 חולין מט: עו.א.
(ב) תוספתא פ"ג ה"ט,
 גזיר מוז: ע"ש סו"ט
 מ"ב ע"ש, **(ד)** [תוספ'
 ה"ד]
 פ"א
 חולין
 קידושין ג.
 לקמן ס"ה
(ו) כי"ב בשבת כב: ד"ה
 וביב ובמנחות פו: ד"ה
 חולא
 כמ"ש
 חולא
 ד"ה
(ז) אחרי פ"ב
 לקמן סוף ע"ב
 ה"ד.
(ח) לקמן סוף ע"ב
 לעיל י"ב **(ט)** מא.
 י"ב: ע"א.

הדרן עלך אמר להם הממונה

מִרְיָם בַּקִּפִּי שִׁמּוֹ ¹⁰ צִפְרָק שְׁלֹמֹה
(97 ג.) וּקְלִפִּי הֵיחָה שֶׁסֶּ:
פִּתְחוֹס בְּטוֹרִיפָה וּבִחְטִיפָה:
הַעֲלָה שְׁנֵי גוֹרְלוֹת, אֶחָד צִימָן וְאֶחָד
בְּשִׁמְמָל וְהַשְׁעִירִים עוֹמְדִים אֶחָד לִימִין
וְאֶחָד בְּשִׁמְמָל ¹¹ וְעוֹתָן גּוֹרֵל שְׁעוֹלָה צִימָן
לְשִׁעִיר שֶׁל יִמִּין: וְהֵן עֹנִין אַחֲרָיו.
בְּכַשְׁמֻזְכִּיר אֵת הַסֵּם: בְּבִ/ דִּלָּא נִיבִין.
שֶׁלֹּא יִשְׁמַשׁ לְהִצִּין בְּשִׁמְמוֹשׁוֹ אִיזָה שֶׁל
סָסֵס וְיִטְלֹנוּ צִימָן לְפִי שֶׁהוּא סִימָן
יִפְהֵ כִשְׁהוּא עוֹלָה צִימָן: וְשֶׁל חוֹלָה
הֵיחָה. אִיזָה מְקוּדָּשָׁת: הַתּוֹרָה חֲסֵה
שְׁאֲמֵר (וְיִקְרָא יֵד) וְלֹא הִכָּן
יִפְטוּ אֵת הַיָּד וְגו' עַל מֵה חֲסֵה
עַל פֶּכֶן שֶׁל כְּלִי חֶרֶס שֶׁאֵין
טֶהֱרָה צִמְקוּהָ א"כ חֲסֵה עַל
קַ"שׁ עַל מִמוּן חֲסוּב א"כ
עַל מִמוּן חֲסֵה עַל מִמוּן שֶׁל (צִירְעוּקִים ¹²) קַל
חֲסוּמֵר עַל מִמוּן שֶׁל נְדִיקִים: וְאִם
בִּימִינֵי שֶׁל סָגֵן עֲלָה רֹאשׁ בֵּית אֵב
לֹא לְבָהֵן גְּדוֹל דְּבֵר מִיֶּדָּה.
דְּבֵר דְּבִרְדִּי לֵב חֲטָאֵת: כִּיּוֹן דִּלָּא

הגהות הב"ח

(6) גמ' לתן סגן מימינך
 תסלס ארער: (3) רשיי
 נכנס ורמז נר נ' נרות
 מדרחיים דורקס וכו'
 תלמן דאמר רזור דורס
 נחמן היה האמצעי
 עשין מוסב לפני מעבר
 וכו' פני התמורה כנאי
 מצינו אחר ויחיה כו'
 נמחק: (2) ד"ה מן
 כלארמין כו' כלארמין
 נסבין דלדיל' ד"ב דר
 כ"ו ולא הנמין דהיי
 חלף בשמיהן סן מוסב
 דמסורטט שס ונדק
 כ"ז פ:

גליון הש"ם

[מכת"י גמ' ו'א
תשמאז בדה. ע' לקמן
פ ע"ב]: גמ' ו'א
שרת דעץ ז'א
עבדינגן. סוכה דף נ'
ע"ב:

תוספות ישנים

[illegible]

ההגורל לה' ועשהו שלא חרבו
הדושה שיצא של שם בשל ימיו
היהודה לאמר מזאת ליהנות
כן יהנה משל קדש יש לומר
שרת והלא כלי שרת גמורין
היה ליה כלי שרת שיראו ה'
וכלי שרת של עץ לא עדיין
לגרי יוסי צר' יהודה למכש
לאומר לו הגבה ימין י"ל

מסקין לקמן **מחמץ** (לר' יהודה גרולה מעבטת וכו' ערערה אלא כהנה אלא ג' ואומר בר שאלן כל ערערה
 ע"י ג' מתגרשין וספרין ואמר' מ' ואפי' לאמרין יקרהו) מת חלה האם מרעו כלה בלא
 גומר עשירות ומתנהבן לקמן א' שא"ל לא תשק עוד אלא דם כלים: **ב' הדרין** יקרהו) ובשרה ערערה ו' בשבאל כמו בולאם
 בשבאלת מ' וכלי וחסד **ג'** [אחמלן] בר שאלת דמיס' ע' כ' צ"ל וכו' שאלת פקדן חל' (דף ק"ג) ג' בר שאל דהאם א"ל למה
 תלמדה ב' מליש ער' ב' ואומר בר' רבנא תלמדה א"ל קאם הולא ונתנה משבאל ד' בר שאל: **מחמץ** שפירי א"ל
 ח' אלהה לגמרי מין שאלן ע"ס חל' כפול ואלו היו שפיען ואפי' האם תלמדישן [כפול ושפיען] כדלמרחק גי'ם שפסאם (דף ק"ג) א' מקיפין
 וסוללין כדלמרחק

בבא למדוד נפּטא אומר לו מדוד אתה לעצמך
בבא למדוד אפרסמון אומר לו המתן לי עד
שאמדוד עמך כדי שנתבסם אני ואתה תנא
דבי רבי ישמעאל עבירה ממזממת לבו
של אדם שנאמר ^(*) וְלֹא תִמְצְאוּ בָהֶם וּנְמִצְתֶּם
בָּהֶם אֶל תִּקְרִי וּנְמִצְתֶּם אֵלָּא וּנְטַמְטִים ^(b) תִּנוּ
רַבְּנֵי (א"ר) ^(c) תִּמְצְאוּ בָהֶם וּנְמִצְתֶּם בָּם
אדם מִמְּמֵא עֲצֻמוּ מַעֲט מִמְּמֵאין אוֹתוֹ

הרבה מלמטה מטמאין אותו מלמעלה בעולם הזה מטמאין אותו לעולם הבא תנו רבנן ^א והתקדשתם והייתם קדושים אדם מקדש עצמו מעט מקדשין אותו הרבה מלמטה מקדשין אותו מלמעלה בעולם הזה מקדשין אותו לעולם הבא:

הדרך עלך אמר להם הממונה

מִרְיָם ^א *בְּקַלְפִי וְהַעֲלֵה שְׁנֵי גִדְּלוֹת אֶחָד כְּתוּב עָלָיו לֵשׁ וְאֶחָד כְּתוּב עָלָיו
לְעֻזָּאוֹל הַסֶּגֶן בִּימִינוֹ וְרֹאשׁ בֵּית אֲבִי מִשְׁמָאלוֹ ^א אִם שֶׁל שֵׁם עֹלָה
בִּימִינוֹ הַסֶּגֶן אֹמֵר לוֹ אִישִׁי כֹהֵן גִּדּוֹל הִגְבֵּה יָמִינְךָ וְאִם שֶׁל שֵׁם עֹלָה בִּשְׁמָאלוֹ ^א
רֹאשׁ בֵּית אֲבִי אֹמֵר לוֹ אִישִׁי כִּ"ג הִגְבֵּה שְׁמָאלְךָ נִתְּנָן עַל שְׁנֵי הַשְּׁעִירִים
יָאוֹמֵר לֵה' חֲמַאת רַבִּי יִשְׁמַעֵאל אֹמֵר לֹא הִיָּה צִדִּיק לִּמּוֹר חֲמַאת אֵלָּא לֵה'
וְהֵן עֹנִין אַחֲרָיו בְּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד: **נִבְּר'** לְמָה לִּי מִרְיָ
בְּקַלְפִי כִי הִכִּי דְלָא נִיכּוּין וְלִישְׁקוֹל אֹמֵר רַבָּא: ^א קַלְפִּי שֶׁל עֵץ הִיָּתָה וְשֶׁל חוֹל
הִיָּתָה וְאֵינָה מִחֻקָּת אֵלָּא שְׁתֵּי יָדַיִם מִתְקִיף לֵה' רַבִּינָא בִּשְׁלָמָא אֵינָה מִחֻקָּת
אֵלָּא שְׁתֵּי יָדַיִם כִּי הִכִּי דְלָא לִיכּוּין וְלִישְׁקוֹל אֵלָּא שֶׁל חוֹל נִקְדְּשָׁה אִם כֵּן
הוּא לֵה' כְּלִי שֶׁרֶת שֶׁל עֵץ ^א וְכֹלִי שֶׁרֶת דַּעַץ לֹא עֲבָדִין וְנַעֲבָדָה דְכֶסֶף וְנַעֲבָדָה
דְּזָהָב ^א הַתּוֹרָה חֲסֵה עַל מִמּוֹנֵן שֶׁל יִשְׂרָאֵל מִתְנִיתִין דְלָא כִי הָאִי תִנָּא דִתְנִיָּא
^א רַבִּי יְהוּדָה אֹמֵר מִשּׁוּם רַבִּי אֱלִיעֶזֶר הַסֶּגֶן וְכֹהֵן גִּדּוֹל מְכַנְּסִין יָדָיו בְּקַלְפִּי אִם
בִּימִינוֹ שֶׁל כֹהֵן גִּדּוֹל עוֹלָה הַסֶּגֶן אֹמֵר לוֹ אִישִׁי כֹהֵן גִּדּוֹל הִגְבֵּה יָמִינְךָ וְאִם
בִּימִינוֹ שֶׁל סֶגֶן עוֹלָה רֹאשׁ בֵּית אֲבִי אֹמֵר לוֹ לִכְהֵן גִּדּוֹל דְּבַר מִלֶּךְ וְנִימָא לִיָּה
סֶגֶן כִּיּוֹן דְלָא סְלִיק בִּידֵיהּ חֲלֵשָׁא דַּעְתִּיהּ בְּמֵאִי קָא מִיפְלָגִי מִרְ סִבֵּר יְמִינָא
דְסֶגֶן עֲדִיף מִשְׁמָאלֵיהּ דְכֹהֵן גִּדּוֹל וּמִרְ סִבֵּר כִּי הֲרִדִי נִינְהוּ וּמֵאֵן הָאִי תִנָּא
דְפִלְגִי עֲלֵיהּ דְרַבִּי יְהוּדָה רַבִּי חֲנִינָא סֶגֶן הַכֹּהֲנִים הוּא דִתְנִיָּא ^א רַבִּי חֲנִינָא סֶגֶן
הַכֹּהֲנִים אֹמֵר לְמָה סֶגֶן ⁽⁶⁾ מִימִינוֹ שֶׁאִם אִירַע בּוֹ פְסוּל בְּכֹהֵן גִּדּוֹל נִכְנֵם סֶגֶן
וּמִשְׁמַשׁ תַּחְתּוֹ תִּנּוּ רַבָּנִן אַרְבַּעִים שָׁנָה שֶׁשְׁמַשׁ שְׁמַעוֹן הַצִּדִּיק הִיָּה גִּדּוֹל עוֹלָה
בִּימִין מִכָּאֵן וְאֵילֶךְ פַּעֲמַיִם עוֹלָה בִּימִין פַּעֲמַיִם עוֹלָה בִּשְׁמָאל וְהִיָּה לִשּׁוֹן שֶׁל
זוֹהוּרִית מִלְבִּין מִכָּאֵן וְאֵילֶךְ פַּעֲמַיִם מִלְבִּין פַּעֲמַיִם אֵינוֹ מִלְבִּין ^א וְהִיָּה גִר מַעֲרִבִי
דוֹלֵק מִכָּאֵן וְאֵילֶךְ פַּעֲמַיִם דוֹלֵק פַּעֲמַיִם כְּבֵה וְהִיָּה אִשׁ שֶׁל מַעֲרָכָה מִתְּגַבֵּר
וְלֹא הָיוּ כֹהֲנִים צִרְיִכִין לְהַבִּיא עֲצִים לְמַעֲרָכָה חוּץ מִשְׁנֵי גִזְרֵי עֲצִים כְּדִי לְקַיֵּם
מִצְוֹת עֲצִים מִכָּאֵן וְאֵילֶךְ פַּעֲמַיִם מִתְּגַבֵּר פַּעֲמַיִם אֵין מִתְּגַבֵּר וְלֹא הָיוּ
כֹהֲנִים נִמְנָעִין מִלְּהַבִּיא עֲצִים לְמַעֲרָכָה כֹּל הַיּוֹם כּוֹלֹ וְנִשְׁתַּלַּחַה בְּרַכָּה
בַּעֲוֹמֵר וּבִשְׁתֵּי הַלֶּחֶם וּבְלֶחֶם הַפָּנִים וְכֹל כֹהֵן שִׁמְגִיעוּ כִּיָּת יֵשׁ אוֹכְלוֹ
וּשְׁבַע וְיֵשׁ אוֹכְלוֹ וּמוֹתִיר מִכָּאֵן וְאֵילֶךְ נִשְׁתַּלַּחַה מֵאִירָה בַּעֲוֹמֵר וּבִשְׁתֵּי
הַלֶּחֶם וּבְלֶחֶם הַפָּנִים וְכֹל כֹהֵן מִגִּיעוּ כְּפוֹל ^א ⁽⁷⁾ הַצְנוּעִין מוֹשְׁכִין אֶת יְדֵיהֶן וְהִגְרַגְרִין
נִטְלִין אוֹכְלִין וּמַעֲשֶׂה בְּאַחֵר שֶׁנִּמְלֵךְ חֲלָקוֹ וְחֲלָק חֲבִירוֹ וְהָיוּ קוֹרִין אוֹתוֹ בִּן
חֲמִצָּן

קדורים מורה ומעבד קרי נר מעבד נר שני שמונך לראשון שצמורה^ט כדתנן (תמיד פ"ו משנה א) דולקות וכו' למאן דאמר כו' לפון ודרום נחומין היו אמלעתן פניו מסובין כלפי מערב והוא ס כלפי אמלעי כדכתיב (צמדז ה) אל מול פני המנורה היא אמלעית יאירו נרות של ששה וק מאליו בלא חוספת ענים ולא היו צריכין להציא ענים משקדוהו שחרית: חוץ משני י"א (א) צפרקין לעיל: נשתלחה מאירה. שאינו משבע: וכו' בהן מגיע^י כפול. שאינו כית מאחר ידען (ואם יזמיר^י לא היו מושכן ידיהם^י) וזמיי שמעון את מי שמגיע^י כפול לא היו מושכן ידיהם: חמנן

היה מלך הגולה יל דודל לפי שהיה
 ישיב שטנה המנוח בן קטן וא"ל לרם
 חל פול הדגלה לפי עשרה ח"ט
 (ג) **בני שרת בן** וא"ל אך הוא ללי
 (הא) **בני שרת בן** ישיב שטנה יל דודל
 עשרה ח"ט לפי שרת על שרת על
 עשרה ח"ט לפי שרת על שרת על
 (ג) **בני שרת בן** וא"ל אך הוא ללי
 (הא) **בני שרת בן** ישיב שטנה יל דודל
 עשרה ח"ט לפי שרת על שרת על
 עשרה ח"ט לפי שרת על שרת על

[illegible]

עין משפט
נר מצוה

א א מ"י פ"ג מהלכות
עבודת יוה"כ הל' א:
ב ב מ"י שס פ"ג הל' ו:
ג ג מ"י שס פ"ג הל' א:
ד ד מ"י פ"א מהלכות
צית הנחירה הל' יט:

רבינו חננאל

תנו רבנן והתקדשתם
והייתם קדושים אדם
מקדש עצמו מעט
מקדשין אותו הרבה:
הדרן עלך
אמר להם הממונה

פ"ד טרף בקלפי
והעלה ב'

[illegible]

חשק שלמה על ר"ח
(א) כ"ה ג' רצמו ז"ל למה סגן
ממונה וכן הוא הגי' להדיא
בסוטה מ"ג ע"א וכו"מ ג"כ
במיר מזו וע"ש במוק' ד"ה
למה.

תורה אור השלם

(א) אֶל תִּשְׁקְצוּ אֶת
נַפְשֵׁיכֶם בְּכָל הַשְּׂרֵץ
הַשְּׂרֵץ וְלֹא תִטְמְאוּ
בָהֶם וְנִטְמְתֶם בָּם:

(ב) כִּי אֲנִי יְיָ אֱלֹהֵיכֶם
וְהִתְקַדַּשְׁתֶּם (וְהִיִּיתֶם)
קְדוֹשִׁים כִּי קְדוֹשׁ אֲנִי
וְלֹא תִמְאֲלוּ אֶת
נִפְשֹׁתֵיכֶם בְּכָל הַשָּׂרָץ
הָרֹמֵשׁ עַל הָאָרֶץ:
[ויקרא י"א, מד]

ליקוטי רמ"י

[גדפס בסוף המסכת]

הגהות וציורים

ו כבמה ראשונים וכת'
 ונטתם. כע"ז אל תקר'
 ונטתם אל ונטתם:
ג ונטתם ואל (גליל):
ג פ"י ערבב, עזרך. וכ"כ
 הרשבים ב"ב קכב ע"א
 וזה טוף עירבבב כמו
 דקס", ועי' תפארת
 ימינין: [ז] כע"ז כפל
ז צ"ל צרי עין:
 ורפנינו בנגעם
 ולדור, ורפנינו אליקים
 וכו' (שיח יצחק):
 יטב"א: [ח] רש"א מ"ז
 אל נצרך להזכיר כדעוד
 ר' לג ע"ב:

דהתורה חסה על ממונם של ישראל, ואפ"ה שופר של ר"ה פיו מצופה זהב, משום דכבוד יו"ט עדיף. וה"נ (נבי) [גבי] קלפי נימא כבוד יו"ט עדיף¹³:

הסגן וכהן גדול מכניסים ידן בקלפי. הקשו בתוס' ישנים [ד"ה הסגן] הא כיון דהגדלה מעכבא כדאמר לקמן [בע"ב], אם כן אינה כשירה אלא ככהן גדול. ותי' שאינה עבודה כל כך שהרי על ידי כהן הגדול מתבררין השעירים, ואמרין נמי הגדלה לאו עבודה היא, ואע"ג דלקמן [מ' ע"א] לרבנן במת א' מהן מביא ב' ומגדיל, מ"מ אין הגדלה חשובה כל כך עבודה ו[התם] היינו טעמא דרבנן משום דלא הגדיל כלל על הא', אבל אין לומר שעבודה זו מתנכתו לסגן בכהונה גדולה, שאם כן לא ישמש עוד אלא בח' כלים. משמע דפשיטא להו דסגן דינו ככהן הדיוט, ויפה כיוונו. ודלא כהרא"ש שכ' בתשובה (סוף כלל י"ג) אהא דאמר בויקרא רבה שמתו בני אהרן על שהיו מחוסרי בגדים ואמר ר' לוי מעיל היה חסירים, והא מעיל הוא מבגדי כהן גדול. ותי' דהיה סגן כדאיתא בפרק טבול יום (קב ע"א), וסגן הוא הממונה לשמש תחת כה"ג כשיארע לו טומאה, ואמרין בהוריות (יב ע"ב) וסגן משמש בח' בגדים וקרי ליה התם משוח שעבר.

וכל דבריו תמוה דוודאי כל זמן שלא שימש ביום הכפורים תחת כהן גדול אינו נקרא משוח שעבר ואינו אלא ככהן הדיוט, ומה שכתב דבהוריות איתא דסגן משמש בח' בגדים ליתא התם, וגם לא קרי ליה התם משוח שעבר, אדרבא איפכא הוא דאמר משוח בשמן המשחה קודם למרובה בגדים מרובה בגדים קודם למשוח שעבר מחמת קריי משוח שעבר מחמת

לחוד סגי לקריאת שם של (דרכי) [דברין] סופרים⁷, אלא לרווחא דמילתא קאמר שיברר דבריו יותר בפירוש ויאמר לה' חטאת⁸, הילכך אפילו פשע ואמר לה' ולא חטאת לית לן בה ואין בזה משום מוציא שם שמים לבטלה. וכ"ת אכתי לימא חטאת ברישא והדר לה', ואי נמי כי (היכא) [היכי] דבעי לימא, ואמאי מקדים לעולם ה' קודם לחטאת. וי"ל דכיון דע"י אמירת לה' לחוד סגי למעלת קריאת שם דרבנן, אבל באמירת חטאת לחוד לא סגי ואין זה קריאת שם⁹, שהרי לרבי ישמעאל באומר לה' לחוד סגי ואילו באומר חטאת לחוד לא, ש"מ דלה' לחוד הוי קריאת שם אבל לא חטאת לחוד, משום הכי ראוי להקדים אמירת לה' קודם דזהו עיקר קריאת שם ואמירת חטאת אינו אלא טפל, וטפלו לו לברר ולפרש דבריו ולא להקדים הטפל לעיקר.

עוד אומר אני דקושיא מעיקרא ליתא דהתם בפ"ק דנדרים היינו טעמא דחיישינן דילמא אמר לה' בלא קרבן אחריו, היינו שבתוך כך לאחר שאמר לה' וקודם שיאמר קרבן ימלך ויחזור בו מהקדישו ונמצא שמוציא שם שמים לבטלה. אבל הכא מאי חזרה שייך כאן הא בלא קריאת שם קידש הגורל כבר¹⁰. ואפילו אי לא היה קדוש כאן אלא ע"י קריאת שם לא שייך הכא חזרה כהתם¹¹, וכ"ש דגורל לחוד מקדש בלא קריאת שם וכדפירשתי. ובלאו הכי אין קושיא, דכהנים זריזין הן ולא חיישינן לחזרה כדי שלא יוציא שם שמים לבטלה, כ"ש כהן גדול דזריז טפי¹²:

התורה חסה על ממונם של ישראל. לא דמי להא דאמרין בפ"ג דר"ה [כו ע"א] גבי שופרות של תענית פיהן מצופה כסף ולא זהב מהאי טעמא

12. וכן תי' הריטב"א, וכן השיח יצחק על תו"י ד"ה ואומר. 13. והניחו בצ"ע. ובטור"א ר"ה דף כז, ד"ה אפילו, תי' דשאני הכא דקלפי אינו מעיקר מצוה כמו שופר של ר"ה, דקלפי של גורלות אינן אלא מכשירי קרבן, ולא שייך טעם של כבוד יום טוב אלא בגופו של מצוה, וגרע אפילו משופרות של תענית דמצופה פיהם מיהת בשל כסף אע"ג דמצות היום בחצוצרות, ואילו קלפי אפילו של כסף לא עשו ע"כ. ור"ל דעיקר מצוה ביו"כ הוא עצם ההגדלה, לא הקלפי עצמו ע"ש. ועוד י"ל ע"פ הריטב"א שכתב דקלפי אינו דאורייתא, ולפיכך י"ל דהתורה חסה ולא נאמר בזה כבוד יו"ט. משא"כ שופר שהוא דאורייתא בזה י"ל הטעם של כבוד יו"ט.

7. כלומר כיון דהוא רק מד"ס סגי באמירת לה' לחוד דמזה מוכח כוונתו [עיי' אג"מ יו"ד ח"ב סי' קל"ו]. 8. אמנם הריטב"א כתב שת"ק פליג ע"ש. 9. צ"ב מ"ש משאר קרבנות שאומר הרי זה חטאת. וצ"ל שבאמת השעירים כבר נתקדשו בשעת לקיחתן, כ"כ רבינו לקמן ריש פרק ו' ד"ה אם עד, ועכשיו צריך רק בירור ע"י גורל איזה לה', ולהכי לה' עיקר ודור"ק. 10. וכן תי' בחשק שלמה. ובשיח יצחק (על תו"י ד"ה ואומר) כ' טעם אחר דכיון שמחויב להביא הקרבן לא חיישינן שיחזור בו. ועי' מרומי שדה. 11. דהרי ע"י אמירת השם לחוד כבר נקבע וא"צ לומר חטאת כלל, וחטאת רק טפל, וכמו שכתב בדיבור שלפני זה. וחלוק מכל קרבן שבלי אמירת חטאת אינו נקבע כלל.

איך סגן ראוי להשתתף עם כהן גדול בהגדלה לכ"ע. דהא עד כאן לא קאמר תנא דידן דכהן גדול לחוד מכניס ב' ידיו בקלפי אלא משום דסבר ימינא דסגן ושמלא דכהן גדול כי הדדי גינהו כדמסיק, הא אי ימינא דסגן עדיף הוי סבירא ליה כר"א דסגן וכהן גדול מכניסין, והשתא האיך אפשר להגדלה בסגן כיון דסגן אינו עובד אלא בבגדי כהן הדיוט ותקשה למ"ד בפ"ק נ"ב ע"ב בגדי כהן הדיוט לאו בגדי כהן גדול ביום הכפורים, דאבנט של הדיוט הוי של כלאים אין אלו בגדי לבן האמורים אצל יום הכפורים, והא הגדלה אלו בגדי לבן דיום הכפורים בעי¹⁷.

ועוד קשה לי נהי דהגדלה לאו עבודה הוא מכל מקום כיון דכתב רחמנא ונתן אהרן על שתי השעירים גורלות, נהי דחוקה לאו עלה קאי מ"מ למצוה אהרן בעי כדכתיב בהדיא, והאיך מכניס סגן ידו להגדלה לכתחילה כיון דמצותו בכהן גדול מיהת לכתחילה. והרי למ"ד לקמן (מב ע"א) שחיטת פרו בזר כשירה אע"ג דאהרן וחוקה כתי' כיון דשחיטה לאו עבודה היא לא קאי חוקה עלה ואפילו הכי משמע דלכתחילה שחיטת פרו באהרן דוקא ולא בשאר כהנים וכ"ש בזר, כדמוכח בפ"ג דמנחות (יט ע"א) דאמר אדרבי שמעון דהיינו טעמא דשחיטת קדשים לא בעי בבעלים דווקא מדגלי רחמנא גבי פרו דבבעלים כו', ש"מ דלכולי עלמא שפרו באהרן דווקא לכתחילה אפילו למ"ד דבדיעבד כשרה אפילו בזר, והכי נמי דכוותיה. ובלאו הכי אין צריך ראייה לזו דהדבר מוכרע מעצמו כיון דכתב רחמנא אהרן אע"ג דהגדלה לאו עבודה היא אפילו הכי לכתחילה מצותו בכך, כדאמרינן לקמן גבי הנחה דלאו עבודה היא ואין מחזירין לכולי עלמא אפילו הכי מצוה להניח¹⁸.

קריו קודם למשוח שעבר מחמת מומו, עבר מחמת מומו קודם למשוח מלחמה, משוח מלחמה קודם לסגן. ש"מ דמשוח שעבר וסגן תרתי הווין, וכמה מעלות בין זה לזה, ותמה על עצמך איך אפשר לקרותו בשם משוח שעבר כל זמן שלא אירע בו פסול בכהן גדול ושימש תחתיו, ואי בשימש תחתיו אין מעלתו מפני שהוא סגן אלא מפני שנעשה כהן גדול על ידי עבודה שעבר ביום הכפורים, ואפילו כל כהן נמי אלא שהסגן ממונה לזה וקודם לכל הכהנים לשימש תחתיו, אבל בעוד שלא שימש תחתיו דינו כהדיוט לכל דבר.

ובריש פ"ח דסוטה (דף מב ע"א) אמר וניגש הכהן ודבר אל העם דהיינו כהן ממונה דומיא דשוטר, וקאמר ואימא סגן ומשני סגן לאו ממונה הוא. דאינו ממונה אלא לשימש תחת כהן גדול אם אירע בו פסול, ואם היה משמש בח' כלים וכל דין כהן גדול עליו ודאי מינוי גדול הוא זה. ובריש פ"ז דנזיר (מו ע"ב) אמר לענין טומאה למת מצוה סגן עדיף דממונה לשימש תחת כהן גדול, ואי דינו לעולם ככהן גדול לא צריך להאי טעמא. וגם לענין מחזיר את הרוצח אינו מחזיר אלא משוח ומרובה בגדים ומשוח שעבר כדתנן בפ"ב דמכות [יא ע"א], ואילו סגן אין מחזיר, ואפילו ר"י לא קאמר התם אלא אף משוח מלחמה מחזיר, ואילו סגן לא קאמר, ש"מ דאינו אלא ככהן הדיוט¹⁴.

[ועוד¹⁵] הא אמרינן לקמן [כע"ב] אליבא דר' יהודה [ד]דברים הנעשים בבגדי לבן בחוץ לא מעכב כולי עלמא לא פליגי דלא מעכב, כי פליגי אליבא דרבי נחמיה דאמר דברים הנעשים בבגדי לבן בחוץ מעכב מ"ד מעכב כר' נחמיה, אלמא לכ"ע הגדלה מדברים הנעשים בבגדי לבן הוא¹⁶, ואם כן

וכו', משמע דיש לו שם כ"ג מבעוד יום. ¹⁵ מכאן ואילך מק' על דברי התוס' ישנים. ¹⁶ ומקור לזה כתב רש"י בע"ב בד"ה כי פליגי, וז"ל, וזו בבגדי לבן היא כדכתיב בענינא. ¹⁷ עיין בתוס' ישנים סוף ד"ה הסגן שכתב דאין לומר דע"י הגדלה נעשה עבודתו מחנכתו וכו' ע"ש. ולפי זה לכאורה היה הסגן לבוש בגדי לבן, דאי לא האיך עבודה מחנכתו. ¹⁸ כוונתו לכאורה להגמ' ריש דף מ,א דאמרינן מצוה להניח, והיינו לכתחילה, ואם לא הניח אין מחזירין אותו ואעפ"כ יש מצוה להניח, וה"ה כאן אפי' אי תימא דהגדלה לאו עבודה היא, מ"מ מצוה להגדיל בכ"ג.

¹⁴. וכן מפורש ברש"י שם בסוטה ד"ה שאם אירע וז"ל, אבל בעוד שלא אירע פסול לכהן גדול, אין לסגן גדולה של כלום ע"כ. ובבאר שבע שם ביאר כוונת רש"י דלענין עבודה אין לו גדולה של כלום, אבל מצינו שהיה ממונה וכו' ע"ש. וכן משמע מתוס' ישנים לעיל דף ב,א, שכו' דמתקינן היינו לענין בגדי זהב כמדתו, ומשמע דאין לו גדולה של כלום. וכ"כ בתוס' יו"ט מס' סוטה רפ"ח, ציינו רעק"א בפ"י המשניות במסכתין פ"ג מ"א. ועיין בריטב"א דף יב,א וז"ל, ומכאן נשמע כי אע"פ שהיו מתקינן כהן אחר תחתיו לא היו עושין בו אלא הזמנה בעלמא וכו' ע"כ. אולם מהרמב"ם פ"א מעיה"כ ה"ג שכ' וממנין כ"ג

השני לעזאזל, ואע"פ שלא עלה גורלו מן הקלפי אפילו הכי מבורר ועומד הוא מאיליו, מדחבירו לה' הוא עומד לעזאזל, וכן להיפך בעליית גורל לעזאזל מבורר חבירו לה' מאיליו, בין שעלה ראשון בימין בין שעלה בשמאל, חבירו (של ימין) מבורר מאיליו שעלה לגורל שכנגדו, נמצא שניהם מבוררים ומתפרשים על ידי גורל בעליית גורל של אחד מהם דהא גורל זה הוי גורל לעצמו ולחבירו ממילא²⁴, ולקמן יתבאר זה באורך בסייעתא דשמיא²⁵. והשתא אתי שפיר הא דשמעתין דסגן וכהן גדול מכניסין לידן לקלפי, כיון דכהן גדול מעלה הגורל א' מתוך הקלפי נעשה עיקר מצות הגרלה על ידי כהן גדול המלוכש בבגדי לבן לחוד, דעל ידי הגרלת שעיר יחירי שמעלה הוא הוי נמי ממילא הגרלה לחבירו שמעלה הסגן. ובהכי ניחא נמי הא דכהן גדול לתנא דידן מכניס ב' ידיו כא' ונוטל גורל א' בימינו ואחד בשמאלו בבת אחת ביחד כדאמר רבא ואינה מחזקת אלא ב' ידים, והא אין עבודה כשירה בשמאל. אלא ודאי כדפרישית דבעליית גורל אחד הוי עיקר הגרלה לב' שעירים וכיון שמעלה גורל אחד בימינו סגי בהכי²⁶.

ובתוס' ישנים פירשו לקמן אהא ומר סבר כי הדרי נינהו, וכשירה עבודה זו בשמאל כמו הוצאת כף ומחתה בכהן גדול דיום הכפורים שצריך לו ב' ידים לפי שאי אפשר בעבודה אלא הוא. וליתא, דלא דמי להתם דהיינו טעמא כדאמר לקמן ריש פ"ה (מו

מיהו בהא י"ל דאינו קושיא כל כך דהאי ונתן אהרן לאו אהגרלה קאי אלא אהנחה על גבי שעירים קאי כדמוכח לקמן¹⁹ דמהא נפקא לן מצות הנחה דבעי לכתחילה, וכיון שכן י"ל דהגרלה לא נפקא אלא מאשר עלה ושם לא כתיב אהרן ואפילו לכתחילה סגי ליה בסגן, ואין²⁰ לומר דסגן וכהן גדול מכניסים לידיהם בקלפי ונעשית הגרלה על ידי שניהם ואין הסגן מניח הגורל שעלה בידו על השעיר אלא נותנו לכהן גדול והוא מניח ב' הגורלות על ב' השעירים. מ"מ הא ודאי קושיא, דהא הגרלה בעי בגדי לבן לכולי עלמא וכמו שכתבתי. ועוד (מהא) [מיהא] קושיא ב' [בד"ה ועוד קשה] נמי במקומה עומדת, דכיון דהגרלה בגדי לבן בעי לכתחילה לכ"ע אע"ג דלאו עבודה היא ולא קאי עלה חוקה, כיון דכל הפרשה בבגדי לבן מיירי הכי נמי ניבעי לכתחילה אהרן דהא כל הפרשה באהרן מיירי²¹. וגם מה שכתבו התוס' [ישנים] דהגרלה אינה עבודה כל כך שהרי על ידי כהן גדול מתבררין השעירים, כבר נתברר בסמוך [לעיל בד"ה לה' הטאת] דליתא, דאין השעירים מתבררים ע"י קריאת שם אלא על ידי הגרלה דווקא²².

לפיכך נ"ל על דרך שפירשנו לקמן דודאי עיקר מצות הגרלה אינו אלא לברר איזה מן השעירים לשם ואיזה מהם לעזאזל ולפיכך בעליית גורל אחד סגי לברר²³, כגון דאם עלה לו בימין גורל לה', שעיר של ימין הוברר לה' וממילא מבורר השעיר

רבינו מוכח מגמ' לקמן סב, דקאמר דקודם הגרלה חייב עליו בחוץ, וע"כ דיש בו קדושה כבר דאי לא האין חייב בחוץ. [עין בזה בכנסת הראשונים זבחים ח"ב עמ' רמ"ו]. אולם במאירי לט, ב' כ' דהגרלה אינה אלא כעין הקדש, ועד שהוקדש אין שם עבודה עליו וכו' ע"ש. ומשמע דהגרלה מקדשו [ע"י באבן האזל יו"כ ג' ג' ד"ה ובטעמא]. וכ"כ במנחת חינוך מצוה רפ"ה אות ד', ובמהרי"ט קידושין יד, א ד"ה הא. ובדובב משרים הנ"ל תלה כל זאת במחלוקת אי הגרלה מעכבא או לא ע"ש. וע"ע באור שמח פ"ג מיו"כ ה"ג. ²⁴ צ"ב כיון דנקבע ע"י עליית גורל א', למה מעלה של שמאל כלל. רצ"ע. וצ"ל דלמצוה צריך להעלות של שמאל, כדכתיב אשר עלה תרי זימני, ולפיכך צריך ימינא דסגן ג"כ ודר"ק. והנה ע"י רש"י בעמוד ב' ד"ה עליית, דמשמע דנקבעים ע"י שני הגורלות. [וכן דעת התוס' ישנים בד"ה כי הדדי, הביאו רבנו להלן]. וע"י בפנים יפות פרשת אחרי מות בפסוק ונתן אהרן שכ', דכיון דכתיב בקרא גורלות לשון רבים, נקבע דקא ע"י עליית שניהם ע"ש. ²⁵ לא מצאתי. ²⁶ ראה בהוספות בסוף הספר.

¹⁹. עיין בגמ' לקמן מ, א וברש"י ד"ה תני. ²⁰. נראה דאולי צ"ל ויש לומר, והיינו דלפי"ד הרי הנחה כן צריך ע"י אהרן לכתחילה ולכן ביאר שהסגן מעלה אבל נותנו לכהן גדול והוא מניחו על השעירים. ²¹. ראה בהוספות בסוף הספר. ²². רבינו מפרש את כוונת דברי התוס' ישנים "ע"י כ"ג מתבררין השעירים", דהקביעות נעשה ע"י קריאת שם דכ"ג דוקא. וכפי זה כתוב בתוס' הרא"ש. ובמקדש דוד (סי' כ"ד ג') כתב דכוונת התוס' ישנים דהגרלה עצמה קובעת ולא קריאת שם ע"ש. וע"י בשיח יצחק על תוס' ישנים פי' אחר. ²³. הנה לפי רבינו גורל הוא ענין של ברור בעלמא ולא מעשה הקדש [דהא סגי בעליית גורל א' ולענין הקדש ודאי דלא מהני כן, ע"י חזו"א תמורה סי' ל"א ה'], רצ"ב מתי נתקדשו השעירים. ולקמן (בריש פרק ו' ד"ה עד) כ' רבינו דנתקדשו בשעת לקיחה ע"ש, וכ"כ הירידב"ז בירושלמי, וחסדי דוד תוספתא יומא פ"ג ה"ו ע"ש, וכן נקט הדובב משרים ח"ג סי' ק"ד (למ"ד דהגרלה מעכבא). ובמועדים וזמנים (ח"א סי' ע"ג) כתב שנתקדשו ממילא ע"ש. וע"ע בתורת הקדש ח"ב סי' נ"ב סק"ה ד"ה וברמב"ם. וכדעת

ה' א מ"ג פ"ג מהלכות
עצרת יו"ט הל' א:
ב פס פ"ג הל' ב:

קמח דלית ליה עליה מעטתא מעטתא דהא ביה קמח אלא מעטתא דכר ליה כרד ומחיה מנה
ו"ל ריבול וסכ כר מדרדרינן שמיס און סכרל שמיכב ריבולא ודמיס ביה שמיס רבא הרביל
הי שמיס מנון קו צור מן לבעי השמולא וער חזק דעמחא דהרביל לאו עמחא ביה מחיל
ומיה לנקמן ואפי' דמשימיה לאו עמחא ריב' מכל מקום שמיס עמחא דייק דהי סגול ומחיה
דמיסא

במדרגה של בחורים טובים ממנו פי' דרשן של עושים
 ללא מעבבא הגהה הלא נצדקא כחיד וזמן אהרן
 הריהו הנעשה בצדדי לכן מנחם וזה צדק הוליו ל
 וזה הטעם לצורך פנים כחש דמי ואפילו נחשו
 עליה בחזק אבל נהלה אינה רק צנזקס קריאה פ
 שטוש מחילה:

ר' גנעד: הנחה אינה
על לן לערוך הנחה ל
הואיל ולורך פנים הו
ק הוילאו לו כדפירש
חוק היא לשעיר הנעש

אֵל שְׁמִי הַשְׂעִירִים גּוֹרָלוֹת וּלְקַמֵּן נָמוּ בְּשֶׁמֶעֱחִין
חֲסִיד חֲפִינָה דְבָרִים הַגֵּשִׁים צְנָדִי לָנֶן בְּסִפִּי
טָה כְּאוֹרֵךְ פִּנִּים לִרְי יְהוּדָה כְּמוֹ חֲפִינָה בְּסוֹף
אֵל שְׁכִיכָא מִיָּדִי לַעֲצוּדָה וְרִבִּי חִירָךְ דְּהִגְרָלָה נָמוּ

הודפס מא

דא"ז מעשה חינוך זה"ש כלל, ולפי"ז ל"ק מהנך כלים שהיו במקדש למדות וצלילות ומחצת ומרחשת היאך נתקדשו, דשאני הנך כלים דנעשה זהם עשי' כי האי דצעי כ"ש דצלילה צעי' צכ"ש וכן עשיית המנחה טעונה כ"ש, וממילא דחשיבא מעשיהם לחנך הכ"ש.

מתניתין דלא כהאי תנא דתניא רבי יהודה

אומר משום ר"א הסגן וכה"ג

מבניסין ידן בקלפי, אם בימינו של כה"ג

עולה הסגן אומר לו אישי כה"ג הגבה ימינך,

ואם בימינו של סגן עולה ראש בית אב אומר

לו לכה"ג דבר מילך, והנה צחוס' ישנים כ'

תימה לרבי איך מכניס הסגן ידו להגריל והא

מסקינן לקמן צשמעתין דלר"י הגרלה מעכצת,

ואם עצודה היא אינה כשרה אלא צכה"ג, ואומר

רבי שאין כ"כ עצודה שהרי ע"י כה"ג מתצטרין

השעירים, ואמרינן נמי הגרלה לאו עצודה, והנה

מש"כ התו"י דע"י הכה"ג מתצטרין השעירים

נראה ציאור הדברים דהרי מלצד ההגרלה איכא

נמי קריאת שם כדתנן צמתני' דכה"ג אומר לה'

חטאת, והיינו מש"כ התו"י דגם אי ההגרלה

נעשה ע"י הסגן מ"מ צירור השעירים נעשה ע"י

הקריאת שם של הכה"ג וע"כ לא איכפ"ל דמעשה

ההגרלה הוא ע"י הסגן, וכ"ה להדיא צחוס'

הרא"ש ז"ל וי"ל דעיקר הצריה צכ"ג שהוא

אומר לשם חטאת, ואמרינן נמי לקמן הגרלה לאו

עצודה היא, ויסוד הך מילתא דקרא דועשהו

חטאת אכה"ג קאי דיקרא עליו שם נראה דזה

נלמד מהא דאיתא צתו"כ צפ' אחרי פרשתא צ'

ועשהו חטאת שיאמר לה' חטאת, הרי להדיא

דקרא דועשהו חטאת אכה"ג קאי שיעשנו חטאת

ע"י הקריאת שם, ומשמע דלא נשלם צי' דין

שעיר לה' רק ע"י הקריאת שם.

והנה צס' גצורת ארי חמה ע"ז מהא דאיתא

לקמן דף מ"א ועשהו חטאת הגורל עושהו

חטאת ואין השם עושהו חטאת, שיכול והלא דין

הוא ומה צמקום שלא קידש הגורל קידש השם,

מקום שקידש הגורל אינו דין שיקדש השם, ח"ל

ועשהו חטאת הגורל עושהו חטאת ואין השם

עושהו חטאת, ואם נימא דאין הגורל קוצע צלא קריאת שם איך שי"ך ללמוד שמועיל קריאת שם לחוד צלא הגרלה מהא דהגרלה קוצעת, והא הגרלה גופא אינו קוצע צלא קריאת שם, וע"כ דעיקר צירור השעירים ע"י ההגרלה הוא ועל' קאי קרא דועשהו חטאת דהגורל עושהו חטאת, וקריאת שם הוא רק למצוה מדרצנן עי"ש. וכע"ז הקשה הגצו"א צסוגי' דלקמן דף מ' ע"צ דאיתא שם שאלו תלמידיו את ר"ע עלה צשמאל מהו שיחזיר לימין, אמר להן אל תתנו מקום לצדוקים לרדות, טעמא דאל תתנו מקום לצדוקים לרדות הא לא"ה מהדרינן לי', והא אמרת הגרלה מעכצא וכיון דקצעת' שמאל היכי מהדרינן לי', והק' צגצו"א הא גם אי הגרלה לא מעכצא מ"מ כל דעשה הגרלה ונתצרו השעירים ע"י ההגרלה וחיל צא' דין שעיר לה' וצא' לעזאזל איך יכול לחזור להפקיע דינס, וכחצ דאם נימא דע"י הגורל לחוד אינו מתצטרר אלא דצעינן נמי הקריאת שם הרי ניחא, דכ"ז דל"ה קריאת שם נמצא דלא חיל עדיין הצירור ע"י ההגרלה ויכול לקרוא שם צצל ימין, ומשו"ה מקשינן רק למ"ד הגרלה מעכצא דהא סו"ס יהי' חסר צקיום דין הגרלה וקריאת שם לחודה ל"מ, אלא דלפי"ז נמצא דיסוד הך מילתא דלא חיל צירור השעירים ע"י ההגרלה לחוד צלא הקריאת שם מצואר כן צסוגית הגמ', וכדהצאו ג"כ מד' התו"כ, אלא דא"כ קשה איך שי"ך למילף שיועיל קריאת שם צלא הגרלה כיון דהגרלה גופא צעי קריאת שם ול"ע.

והנראה די"ל צה דהן אמת דגם צהגרלה אין

השעירים מתצטררים צלא קריאת שם,

מ"מ חלוקים הם צעיקר דינס דין קריאת שם

דמועיל צפנ"ע צלא הגרלה מדין קריאת שם דמועיל

צצירוף ההגרלה, דקריאת שם דמועיל צהדי'

ההגרלה עיקר חלות צירור השעירים אינו ע"י

הקריאת שם אלא ע"י הגורל, אלא דכ"ה דינא דאין

הגורל מצרר צלא קריאת שם, והקריאת שם מהני

שיחול צההגרלה דין לצרר השעיר לה' ולעזאזל, ויש

להציא רא' לזה מהא דאיתא צירושלמי אמר אס של

שם עלה צימיני יקדש זה שעל ימיני קדש, אס של

שם יעלה צשמאלי יקדש זה שעל שמאלי קדש,

הגורל והקריאת שם צעין רק דע"ז חיל דינא
דהגורל מזרר י"ל דא"י לישראל על הקריאת שם
דאין דינו כמעשה הקדש כלל.

ולפי"ז שנחבאר ז"ל דמש"כ התו"י דמיתכשר
הגורל ע"י הסגן כיון דצירור השעירים
ע"י הכה"ג, היינו דאע"ג דהקריאת שם מהני רק
צירוף ההגלה, מ"מ כיון דהגורל לחוד אינו מזרר
השעירים בלא קריאת שם, והקריאת שם של הכה"ג
הוא דמשוי' להגורל שיצרר השעירים ע"כ שפיר
מיתכשר, כיון דהא דהגורל מזרר השעירים הוא
ע"י הקריאת שם של הכה"ג וז"ע בזה.

והנה בתו"י לקמן בדף מ' ע"ב בזה דאיתא שם
הגורל עושהו חטאת ואין השם עושהו
חטאת כ' ז"ל ומ"מ נריך לקרות שם שאומר לה'
חטאת כדאמרינן לעיל כדמניא בתו"כ, אלא שהגורל
הוא עושה החטאת, ולכא' כוונתו דהקריאת שם
הוא למנוה בעלמא, וזה סותר למש"כ התו"י הכא
דצירור השעירים ע"י הקריאת שם, אכן להמבואר
ניחא דהא"נ גם בגורל צעין קריאת שם לעיכובא
מ"מ חלות צירור השעירים הוא ע"י הגורל וכמ"ש,
אלא דיעוי' בתוס' הרא"ש שם שם ש' ז"ל אין השם
עושהו חטאת מ"מ נריך שיאמר לה' חטאת למנוה
ולא לקציעות שם שכבר הוקצעו בגורל, ומשמע
דצירור השעירים לא תלי' בקריאת שם כלל ודינו
דנשלים ע"י הגורל לחוד, וז"ע ממש"כ בתוס'
הרא"ש הכא דצירור השעירים בקריאת שם תלי'
וז"ע.

ב

והנה ברמב"ם כ' צפ"ג מהל' עבודת יוה"כ ה"ג
ז"ל ונותן שני גורלות על שניהם של ימין
על ימין ושל שמאל על של שמאל ואם לא נתן לא
עיכב אלא שחיסר מנוה, שההנחה מנוה שאינה
מעכבת וההגלה מעכבת אע"פ שאינה עבודה,
לפיכך ההנחה כשרה צור והעליית הגורלות מתוך
הקלפי פסולה צור עכ"ל, ומבואר ברמב"ם
דהגלה פסולה צור ופשוט הוא דצעין כה"ג
דוקא, דהא מה דהגלה פסולה צור הוא משום
דההגלה הוי בכלל עבודת היום, וכל דצעי כהונה
מדין עבודת היום הכשירו צ"ג דוקא, ולפי"ד

ואפילו אם אמר אם של שם עלה צימני יקדש זה
שעל שמאלי קדש, אם של שם יעלה בשמאלי יקדש
זה שעל ימיני קדש, אבל אם אמר צין של שם יעלה
צימני צין של שם יעלה בשמאלי לא יקדש זה שעל
ימיני לא יקדש וכו' מפני מה קוצען צפה והתורה
אמרה גורלות, והיינו דאמירתו מהני נמי דהגורל
של ימין יקצע דהשעיר של שמאל יהא קודש, ורק
דאמירתו לחוד בלא הצירור של גורל ל"מ דהתורה
אמרה גורלות, הרי דאמירתו מהני להחיל דין
בהגורל דאיזה שעיר הגורל מזרר, וי"ל דזהו היסוד
דין דצעין קריאת שם דאין הגורל מזרר רק ע"ז
דקורא שם, אבל הא מיהא דחלות צירור השעירים
הוא ע"י הגורל ולא ע"י הקריאת שם, ולפי"ז הרי
ניחא הא דצעין למילף דקריאת שם קוצע מק"ו
דהגלה קוצעת, ואע"ג דהגלה נמי צעי קריאת
שם צדה, מ"מ סו"ס הגורל הוא קוצע ומזרר
להשעירים והקריאת שם הוא לאשווי' חלות דין
בהגורל שיצרר השעירים, והיינו דצעי למילף דאי
הגורל מזרר השעירים כ"ש דקריאת שם דינו דיצרר
השעירים.

אלא דאכתי ז"ע בזה דלמאי דס"ד דגם קריאת
שם לחוד מהני מאי נפק"מ צדין קציעות של
גורל, הא לעולם אין הגורל קוצע בלא קריאת שם,
וכל דאיכא קריאת שם הא שוב לא צעין הגלה
כלל, וא"כ הרי מהא דנאמר דין הגלה מוכח
דקריאת שם לחודי' ל"מ, ומאי ס"ד דקריאת שם
לחודי' מהני וז"ע, [והנה למסקנת הסוגי' בדף
מ"א דבעלמא קריאת שם מהני רק בשעת לקיחה
הרי ניחא דצדין גורל נאחדש דמהני קריאת שם גם
שלא בשעת לקיחה והיינו דצעין למילף מק"ו
שיועיל קריאת שם בשעת לקיחה גם בלא גורל, אכן
להס"ד דמהני קריאת שם בעלמא גם שלא בשעת
לקיחה א"כ למאי דצעי למילף דיועיל קריאת שם
לחוד נמא דלעולם יועיל מדין קריאת שם גם בלא
גורל], ואפשר דאיכא דין למנוה דיהא נקצע ע"י
גורל דוקא, וי"ל עוד דנפק"מ אי יכול לישראל על
הקריאת שם, דאי חלות צירור השעירים הוא ע"י
הקריאת שם י"ל דדינו כהקדש דמהני שאלה ע"ז,
וצעין בזה פיו ולבו שוים כדין מעשה הקדש
דעלמא, אבל אם נימא דחלות הצירור הוא ע"י

הרמז"ס הרי הדור יקשה להמ"ד דכה"ג וסגן מכניסין ידיהן לקלפי דהא חסר קיום דין הגרלה ככה"ג, [ועוד דמד' הרמז"ס יש לדקדק דהקריאת שם הוא למנוה לחוד ואי"ז מעיקר דין קציעות השעירים, מהא דכתב הרמז"ס הך מילתא דאומר הכ"ג לשם חטאת צפ"צ ה"ו צהדי העשרה פעמים שמוזכר כה"ג את השם צוה"כ, וצפ"ג כשכ' עיקר קיום דין הגרלה לא כתב כלל דינא דאומר לה' חטאת, וע"כ דס"ל דהקריאת שם אינו מעיקר צירור השעירים אלא מנוה צפנ"ע הוא, ולפי"ז הרי ע"כ דדין כהונה לעיכובא נאמר על עליית הגורל מתוך הקלפי ולא יועיל צוה הא דהקריאת שם ע"י הכה"ג].

וגר"א ד' הרמז"ס כמש"כ צס' גבורת ארי ליישצ קו' התו"י דעיקר קיום דין הגרלה סגי צוה דמוציא הכה"ג א' מהגורלות, דכל דא' מהשעירים מתצטרך דהוא לה' ממילא מתצטרך הצ' לעזאזל ומתקיים צוה דין הגרלה על שניהם, וע"כ כיון דכה"ג מוציא א' מהגורלות שפיר מתקיים צוה דין הגרלה ע"י כה"ג, אלא דהדברים אכתי נ"צ דא"כ נמצא דמה דהסגן מכניס ידו לקלפי אי"ז בכלל קיום דין הגרלה א"כ מ"ט מכניס ידו כלל, ועוד דהא לכו"ע צדין הגרלה נכלל שיעלה צ' גורלות וכדכתיב בקרא ונתן אהרן על שני השעירים גורלות, וא"כ תרומיהו הוו בכלל דין הגרלה, [ואינו נראה לומר דרק מנות הנחה הוא ע"ג שניהם והעלי' מתוך קלפי מתקיים צא' מהם] והדר יקשה דאיך מתקיים ההגרלה ע"י הסגן ונ"ת

וגר"א ד' ציחור הדברים דצדין הגרלה תרמי איתנייהו חדא דין צירור השעירים דצעינן שהשעירים יתצטרו ע"י הגורל, ושנית איכא מנוה צפנ"ע של הגרלה, וכמו בהנחה ע"ג השעירים דהוא קיום מנוה לחוד אע"ג דכבר נתצטרו השעירים ע"י ההגרלה, ה"נ בהגרלה גופא איכא מנוה צפנ"ע של הגרלה על צ' השעירים מלצד הא דהשעירים נריכים להתצטרף ע"י ההגרלה, ומעתה הרי מצוירים היטב ד' הרמז"ס דהנה יעו' צתו"י צדף ל"ט ע"צ דהא דהגרלה מעכצת והנחה אינה מעכצת, הוא משום

אבן להמבואר הרי ניחא דלמ"ד הגרלה מעכצת עיקר דינו הוא דצירור השעירים יחול ע"י הגרלה, ולא נאמר צ' חלות הקדש ע"י קריאת שם וממילא דצהשעיר השני ע"כ צעינן הגרלה דאל"ה אינו מתקדש, משא"כ למ"ד הגרלה לא מעכצת לא צעינן הגרלה לצירור השעירים, אלא דהוא מנוה צפנ"ע דלריך להגריל משום למא דעבודת היום, וצוה כל דכבר נתקיים דין הגרלה סגי וא"צ לחזור ולהגריל וא"ש.

דף מ' ע"א

ת"ש פר מעכב את השעיר ושעיר אין מעכב את הפר במתנות שבפנים עיי"ש, וצרמז"ס השמיט הך דינא דשעיר אינו מעכב את הפר וא"ת.

וגר"א ד' הרמז"ס כמש"כ צס' גבורת ארי ליישצ קו' התו"י דעיקר קיום דין הגרלה סגי צוה דמוציא הכה"ג א' מהגורלות, דכל דא' מהשעירים מתצטרך דהוא לה' ממילא מתצטרך הצ' לעזאזל ומתקיים צוה דין הגרלה על שניהם, וע"כ כיון דכה"ג מוציא א' מהגורלות שפיר מתקיים צוה דין הגרלה ע"י כה"ג, אלא דהדברים אכתי נ"צ דא"כ נמצא דמה דהסגן מכניס ידו לקלפי אי"ז בכלל קיום דין הגרלה א"כ מ"ט מכניס ידו כלל, ועוד דהא לכו"ע צדין הגרלה נכלל שיעלה צ' גורלות וכדכתיב בקרא ונתן אהרן על שני השעירים גורלות, וא"כ תרומיהו הוו בכלל דין הגרלה, [ואינו נראה לומר דרק מנות הנחה הוא ע"ג שניהם והעלי' מתוך קלפי מתקיים צא' מהם] והדר יקשה דאיך מתקיים ההגרלה ע"י הסגן ונ"ת

וגר"א ד' ציחור הדברים דצדין הגרלה תרמי איתנייהו חדא דין צירור השעירים דצעינן שהשעירים יתצטרו ע"י הגורל, ושנית איכא מנוה צפנ"ע של הגרלה, וכמו בהנחה ע"ג השעירים דהוא קיום מנוה לחוד אע"ג דכבר נתצטרו השעירים ע"י ההגרלה, ה"נ בהגרלה גופא איכא מנוה צפנ"ע של הגרלה על צ' השעירים מלצד הא דהשעירים נריכים להתצטרף ע"י ההגרלה, ומעתה הרי מצוירים היטב ד' הרמז"ס דהנה יעו' צתו"י צדף ל"ט ע"צ דהא דהגרלה מעכצת והנחה אינה מעכצת, הוא משום

סנהדרין תקעז

נאין פונגען בו, פחן ששמש קמסא, אין אחיו חפנים קביאין אותו בית דין, אלא פרחי כהנה מוציאין אותו חוץ לעזרה, ומפציצין את זוחו בגזירין. ור' ששמש במקדש, ר' עקיבא אומר, בקנק, וחכמים אומרים, בירי שמים:

זרק י'. כל ישראל יש להם חלק לעולם הבא, שנאמר, ועפר קלם צדיקים, לעולם ירשו ארץ נצר מפעי מעשה ידי להתפאר.

אלו שאין להם חלק לעולם הבא, האומר אין תחית חסידים מן התורה, אין תורה מן השמים, ואפיקורוס. ר' עקיבא אומר, אף הקורא בספרים וחיזונים, והלוחש על המכה, ואומר כל המלה אשר שמתי במצרים לא אשים עליה פי אני ה' רופאיה. אבא שאול אומר, אף ההונה את זשם באותיותיו: ב שלשה מלכים וארבעה הדיוטות אין להם חלק

לעולם הבא, שלשה מלכים, ירבעם, אחאב, ומנשה. ר' יהודה אומר, מנשה יש לו חלק לעולם הבא, שנאמר, ותפלל אליו וישמע מחנתו וישיבהו ירושלים למלכותו, אמרו לו, למלכותו השיבו ולא לחי זעולם הבא השיבו. ארבעה הדיוטות, בלעם, ודואג, ואחיתופל וגימזי: ג דור המבול אין להם חלק לעולם הבא, ואין עומדין בדין, שנאמר, לא ידון רוחי באדם לעולם, לא דין, ולא רוח. דור הפלגה אין להם חלק לעולם הבא, שנאמר, ויפץ ה' אותם משם על פני כל הארץ, ויפץ ה' אותם, בעולם הזה, ומשם הפיצם ה', בעולם הבא. אנשי סדום אין להם

נכרית: קנאין. המתקנאין קנאתו של מקום, הורגין אותו, והוא שתחי' הנכרית בת נכרי, ובשעת מעשה, ובפני י' ישראלים, ראל"כ אסור להרגו, אבל מלקין אותו מד"ס משום נדה, שפחה, נכרית, וונה אם הוא כהן: פרחי כהונה, בחורי כהונה: בגזירין. בגזירי עצים:

(פרק י'). כל. אפי' אלו שנתחייבו מיתה בב"ד: ארץ. כלומר ארץ החיים, והיא העה"ב: אפיקורוס. מבוה ת"ח, וכ"ש התורה עצמה: חיצונים. ספרי מינים: על המכה, ודוקא ברוקק הוא דאי"ל עה"ב דאין מוכירין ש"ש על הרקיקה: השם, של ר' אותיות כמו שתוא נכתב: (ב) בלעם, משום רקיי"ל חסירי אומות העולם י"ל חלק לעה"ב, אשמעי' דבלעם לא מחסירי אומות העולם הי': (ג) ברין.

הקשה הרי"ף בעין יעקב הלא גם בעוה"ב הרשעים מצדיקים עליהם הדין, וכשאמרו רז"ל בפרק עושין פסין [עירובין] דף י"ט עמוד א' עוברי בעמק הבכא וכו' שמצדיקים עליהן הדין ואומרים יפה דנת יפה זכית יפה חייבת יפה תקנת גיהנם לרשעים גן עדן לצדיקים וכו', וא"כ גם זה כמו ברכת דיין האמת. ולענ"ד נראה לתרץ עפ"י מה ששמעתי בילדותי מהמנוח הרב החסיד המוכיח הגדול המפורסם מוה"ר אפרים רישר וצלה"ה מגיד דק"ק בראד, פירוש המאמר הזה, שדקדק כמה שאמר לא כעולם הזה העולם הבא, הרי בעסק הברכה אין הפרש, שעל הטובות גם בעוה"ז מברך הטוב, אלא שבעולם הזה יש גם רעות ולעולם הבא לא יהיה רע כלל, וא"כ אין בעסק הברכה הפרש, והיה לו לומר לא העולם הזה עולם הבא, העולם הזה יש בו רעות וטובות העולם הבא אין בו רק טובות.

ואמר הוא המנוח ז"ל דכתיב [ישעיה י"ב, א'] אודך כי אנפת בי, לפי שמעלין לא תצא הרעות ואין דבר רע בא מהקב"ה והכל הוא לטובה, ואפי' הפרעניות שבא על האדם אינו רעה אבל טובה לזכך אותו ולהכניע יצה"ר ולטהר הנשמה שיזכה לעולם שכולו טוב, אלא שהאדם בעולם הזה אינו מבין הדבר לאשורו ונדמה בעיניו כאילו הוא רעה, כמו החולה שעושין לו תחבושת ויש לו יסורים והחולה השוטה צועק להסיר התחבושת, אבל החכם סובל בשמחה, וכן הוא יסורי הרשעים הם תחבושת. אמנם אחר מותו שרואה ומבין הטוב האמיתי, וכמו כן לעתיד לבוא כשנוכח לזה במהרה, נאמר ביום ההוא אודך כי אנפת בי, שנותן הודאה לשעבר על שנתאנף בו הקב"ה לפי שעה להטיבו באחריתו. וזהו כוונת המאמר כאן, בעולם הזה אומר על בשורות רעות דיין האמת, שסובר שזהו מצד מדת הדין, ולעולם הבא כולו הטוב והמטיב, פירוש שיראה למפרע שכולו היה מדת טובה והיה לו לברך על הכל הטוב והמטיב. אלו דברי הרב מוה"ר אפרים זצ"ל. ומעתה גם בעושין פסין פירושו, רבש"ע יפה זכית יפה חייבת, ויפה היינו לטובה, ויפה לו לרשע החיוב שסבל, וכמו כן הגיהנם הוא רק כור ללבן בו מכל סיג ופסולת, והכל לטובה.

סליק פרק רביעי

שם שהם שקץ ונשותיהם שרץ ועל בנותיהן הוא אומר ארור שוכב עם כל בהמה. נקט ג' כינויים הללו. ואומר אני כי שקץ הוא לשון ריחוק, שקץ תשקצנו, ואמנם בכל שמנה שרצים המטמאים לא מצינו לשון שקץ כלל רק לשון שרץ, ובמקום שכולל כל השרצים נקט גם לשון שקץ, כדכתיב [ויקרא י"א, מ"א] וכל השרץ וכו' שקץ הוא לא יאכל, ולפ"ז שרץ הוא ריחוק יותר משקץ, שמדבר המטמא צריך ריחוק יותר אפי' מנגיעה, ולקמן אמרו והגדילו השנאה ששונאים עמי הארץ את הת"ת, וכיון שהם שונאים אותם כודאי מתרחקים מהם, ואמרו ונשותיהם יותר מהם, לכן אמר על העמי הארץ שהם שקץ ועל נשותיהם שרץ ועל בנותיהם ארור שוכב עם כל בהמה. כי אמרו [נדה י"ג ע"א] כל היד המרבה לבדוק בנשים משוכחת, לפי שהנשים מטמאים בנדה בפנים כבחזק, ולכן צריכה בדיקה, אבל בנות עמי הארץ המזולזלים בבדיקה אינם מרגישים בטומאת נדת עד שהרם יוצא לחוץ. והנה בהמה אין לה פרוודור, ובת ע"ה שג"כ דומה לה כאילו אין לה פרוודור המעכב הדם, ולכן מזולזלת בבדיקה בפנים, ואמר עליהם ארור שוכב עם כל בהמה.

שם תנא שנה ופירש יותר מכולן. נ"ל הטעם, משום דעמי הארץ מצאו להם חז"ל רפואה מן התורה בשלהי כתובות [ק"א ע"ב] שיעשו פרקמטיא לת"ח וישיא בתו לת"ח, ואמנם אין הכוונה שיזכה איזה זכות כמה שמשיא בתו לת"ח, רק הכוונה שמשיא בתו ומחזיק ידי חתנו לתלמוד תורה, ועמי הארץ כאלו נאמר עליהם עץ חיים היא למחזיקים בה. ואמנם זה ששנה ופירש, כודאי פירשתו מן התורה הוא מפני שרוצה למלא תאות נפשו, וכל הון לא יספיק לרודף אחר התאווה, ופורש מן התורה להרבות במשא ומתן, וזה לעולם לא יחזיק ביד לומדים אחרים, שאם תורתו עוז בשביל תאות נפשו, איך יחסר לעצמו להחזיק ביד חכם אחר, וזה לעולם אין רפואה למכתו, והוא גרוע מכולם.

דף נ' ע"א העולם הזה על בשורות טובות וכו' לעולם הבא כולו הטוב והמטיב.

פרק מקום שנהגו

בלילה, שאין שם מהירות וחטיפה כשביל שאלת התינוקת, שכל זה הוא בפסח ראשון ולא בשני, ולכן ודאי שמשנתינו רק בפסח ראשון מיירי. ועד כאן לא כתבו התוספות בריש ערבי פסחים [לקמן צ"ט ע"ב] דפסחים היינו ראשון ושני, אלא אי גרסינן ערב פסחים, אבל במשנתינו ששנינו "ערבי" אם כן היינו ערבי פסחים דעלמא, וכיון שהוכחנו שמשנתינו רק בפסח ראשון מיירי, שפיר מקשה בגמרא מאי איריא ערבי פסחים אפילו ערבי שבתות וכו'.

רש"י ד"ה שלא לעשות, שלא ישכח. כוונת רש"י ליתן טעם על מנהג שלא לעשות קודם חצות, אבל אחר חצות יכול להיות שגם רש"י סובר כטעם הירושלמי שהביאו התוס' שאסור מן התורה, ולכן כיון שאחר חצות עכ"פ אסור מן התורה וא"כ כל מלאכתו היה צריך למהר ולעשות קודם חצות והיה אז טרוד מאוד במלאכתו, לכן

מקום שנהגו וכו' בערבי פסחים. זה פשוט דמשנתינו רק בפסח ראשון מיירי, אבל פסח שני הא ודאי שאחר חצות, שאז בפסח ראשון לא תליא במנהגא רק אסור ע"פ דין, שאיסור זה לא שייך בפסח שני שאינו ערב יו"ט ואין בו איסור מצד ערבי ימים טובים, וגם לא לטעם הירושלמי שהביאו התוספות במשנתינו, דבשלמא פסח ראשון הוא זמן הקרבה לכל ישראל שייך לומר שאסור בעשיית מלאכה, אבל פסח שני אף שודאי לזה האיש שהיה טמא או בדרך רחוקה שלא עשה את הראשון ועושה עתה את השני שהאיש הזה אסור במלאכה, כמו אם היה מביא בשאר ימות השנה איזה קרבן, אבל לא שייך לומר שהיום אסור בעשיית מלאכה, וא"כ איסור מלאכה אחר חצות לא שייך בשני. וגם המנהג שקודם חצות לא שייך בשני, שהרי בשני ליכא ביעור חמץ, וגם תיקון המצה יכול לעשות

הדין למדת הרחמים ואז השמאל נעשה ימין, מכלל כשאין שם מדת הרחמים אז השמאל נשאר שמאל שמשם בא העונש והפורעניות.

והנה אברהם היה מצד החדש, ומדותיו יוכיחו להאכיל ולהשקות ולעשות לויה ולקרב בני אדם לאמונה השלימה, ואין לך גומל חסד גדול מזה, וזהו רמז תתן אמת ליעקב חסד לאברהם [מיכה ז', כ']. ויצחק היה מצד מדת הדין וכן כתיב [בראשית ל"א, מ"ב] ופחד יצחק, וחקר אותם הזקן אם יש בהם פגם מאיזה צד, והם השיבו שמע ישראל ה' אלקינו ה' אחד, ובמסכת ברכות דף ס' ע"ב חייב אדם לברך על הרעה כשם שמברך על הטובה אמר רבא לקבלינהו בשמחה וכו' ר' שמואל בר נחמני אמר מהכא בה' אהלל דבר באלקים אהלל דבר, בה' זו מדת טובה באלקים זו מדת פורעניות, ופרש"י אלקים לשון דין כמו עד אלקים יבא דבר שניהם, וזה שהשיבו שבטי ישראל ה' זו מדת טובה אלקינו זו מדת פורעניות ה' אחד אצלינו הכל חסד ורחמים נחשב ומקבלים בשמחה זה כמו זה, ובה ראה הזקן שלא פגמו אפילו בשמאל.

ולעיל סוף ואלו עוברין [נ' ע"א] אמרו ביום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד אמר רב נחמן בר יצחק לא כעולם הזה עולם הבא עולם הזה נכתב ביו"ד ה"י ונקרא באל"ף דל"ת ולעולם הבא שמו אחד נכתב ביו"ד ה"י ונקרא ביו"ד ה"י. ואומר אני שאין הכוונה שיבוטל שם אל"ף דל"ת חלילה, אבל כך הפירוש כי שם אל"ף דל"ת מורה כי הוא אדון והכל עבדיו, וזה מורה על מלכותו כי אין מלך בלא עם שהם עבדיו, וזה מורה על מדת הדין, משא"כ שם הו"י הוא עצם הרחמים, וכבר כתבתי לעיל בשם הרב ר' אפרים ז"ל פירוש מאמרם שם העולם הבא כולו הטוב ומטיב דהיינו שיראו למפרע כי לא היה מדת הדין כלל רק הכל היה חסד ורחמים, ולכן בעוה"ז נדמה ששם שנקרא בו אינו דומה לשם שנכתב שזה רחמים וזה דין, אבל לעולם הבא הוא נקרא ג"כ ביו"ד ה"י דהיינו שיבינו ששם א"ד ג"כ הוראתו כמו שם יו"ד ה"י, וממילא לא יתבטל שם א"ד לעולם ועד, ושם זה מורה על כבוד מלכותו כי הוא מורה שהוא אדון על הכל, וכששמע הזקן שהם הכירו זה ואמרו ה' אלקינו ה' אחד, וא"כ גם שם א"ד הוא רחמים וישאר גם לעתיד, פתח ואמר בשכמל"ו, ששם כבוד מלכותו ישאר ברוך לעולם ועד.

שם אמרו רבנן היכי נעביד נאמרוהו לא אמרו משה לא נאמרוהו אמרו יעקב. והדבר יובן על פי דברינו בסמוך, ונקדים חשוכת משה רבינו ע"ה להקב"ה כשאמר לו הקב"ה לך עלה מזה וגו' ושלחתי לפניך מלאך וגו' [שמות ל"ג, א"ב], ומשה רבינו השיב ויאמר משה אל ה' ראה וגו' ואתה לא הודעתני את אשר תשלח עמי ואתה אמרת ידעתיך בשם וגו' [שם פסוק י"ב], ופירש"י ואתה לא הודעתני ואשר אמרת הנני שולח מלאך אין זו הודעה שאין אני חפץ בה. וסוף דברי משה רבינו שם [פסוק ט"ו] אם אין פניך הולכים וגו'. והנה המלאך הזה שאמר לו הקב"ה רמז לשיתוף מדת הדין במדת הרחמים, כי מלאך מספרו כשם הנכתב ושם הנקרא הו"י"ה וא"ד, ולכן נאמר בפרשת משפטים [שם כ"ג, כ"א] השמר [וגו'] כי לא ישא לפשעכם כי שמי בקרבו, רמז לו כי לא ישא לפשעכם כי הוא עיקרו מצד מדת הדין, כי גם שם הו"י נכלל במספרו, אבל רע כי שמי בקרבו שאין הרחמים מגולים בו. ומשה רבינו לא נתרצה בזה ולכן אמר ואתה אמרת ידעתיך בשם, רצונו שם הידוע שם העצם שהוא

חדש. ומעתה שפיר דייק בגמרא ביו"ג אין וכו', דעל כרחק לא להשמיענו חידוש של מקום הגריד בא, דאם כן מאי איריא ביו"ג אפילו בד' או בה' בניסן לא ישתול כיון דשם בעינן ארבע עשר לקליטה, אלא ודאי גוף הדין אתי לאשמועין, ושפיר קאמר ביו"ג אין ביו"ד לא וכו'.

שם בגמרא רב אשי אמר וכו' לפי שאין דרכן של בני אדם לנכש בלילה. וצריך לומר שגם מעלות השחר עד הנץ החמה אין דרכן לנכש שהרי ב"ה מתירין עד הנץ החמה.

ע"ב מרכיבין דקלים כל היום. יש לחמיה הלא אחר חצות אסור בכל המקומות ופשיטא לשיטת הירושלמי [ה"א] שהוא מן התורה, וא"כ למה לא מיחו בידם חכמים. ונראה דהא מבואר במשנה דע"פ ערב פסח קיל מחול המועד דהרי גורפין מתחת רגלי בהמה ביו"ד ובמועד מסלקין לצודים, ואפילו להירושלמי שהוא מן התורה הרי גם במועד יש פוסקים שהוא מן התורה, ואם במועד מותר דבר האבד ק"ו שמוחר ביו"ד כל היום. ומעתה לר' יהודה דאמר לקמן דמייתי אסא דרא וכו' וזהו כדי שיתקיים הדקל כמו שפירש רש"י לקמן, א"כ אולי מיירי שכבר התחיל הדקל להתייבש קצת וחשבו זה דבר האבד, ולכן אף שחכמים לא חשבוהו כל כך לדבר האבד ולכן היה שלא ברצונם, אעפ"כ כיון שאנשי יריחו חשבוהו לדבר האבד לא מיחו בידם, אבל לרב אחא בריה דרבא דאמר מגחי כופרא דיכרא לנוקבתא, הדבר צ"ע שזה ודאי אינו דבר האבד.

דף נ"ו ע"א ביקש יעקב לגלות לבניו קץ הימין וכו' עד פתח יעקב אבינו ואמר

בשכמל"ו. צריך קצת טעם מה שייכות זה השבח של בשכמל"ו באותו פעם, וגם מהו קץ הימין, וגם כיון שאין בלבם אלא אחד למה נסתלקה שכינה ממנו, ואם מפני שלא הסכימה השכינה שיגלה קץ החתום וכמו שנאמר לדניאל [י"ב], אם כן היה להגמרא כאן לפרש כן ולומר זה שמפני כן נסתלקה השכינה ממנו. ורש"י פירש קץ הימין שהשיב אחר ימינו, ואני אומר שיש קץ הימין ויש ג"כ קץ השמאל, וקץ הימין הוא מצד החסד ורחמים, ויש ג"כ קץ במדת הדין וכמו שכתוב [ע' יחזקאל כ', ל"ג] אם לא בחימה שפוכה אמלוך עליכם, והקב"ה מביא עליהם מציקין כהמן להחזירן למוטב, ויעקב ביקש לגלות לבניו קץ הימין כי היה מתיירא שלא יוכל לעמוד בנסיון לקבל צרות ופורעניות וחבלי משיח, אבל באמת ישראל קדושים הם והם מוכנים לסבול רק לקרב גאולת השכינה, וכמו"ש דו"ל [ראש השנה ל"ב ע"ב] כי כל האי ריתחא לירתח רחמנא ולפרקינן, והדין הזה עצמו חסד ורחמים נחשב לישראל, ובשביל זה נסתלקה השכינה על שחשד את בניו בני ישראל שיקצו בפורעניות, אבל יעקב היה סבור שסילוק השכינה היה מפני שיש ח"ו איזה פסול בבניו, ושאל אותם אם יש בהם פסולת כאברהם שיצא ממנו ישמעאל וכיצחק שיצא ממנו עשו, חקר אם לא פגמו בימין או בשמאל, כי לפעמים אדם בועט מרוב טובה וישמן ישורון ויבעט, וזה פוגם בימין שהוא מדת החסד שהשפיע לו הקב"ה טובה, ויש בועט בפורעניות כאיוב שלא היה יכול לעמוד בנסיון של מדת הדין וזה פוגם בשמאל. ואין לנו עסק בנסתרות רק כן מצאנו ברש"י בחומש [שמות ט"ו, ו'] בפסוק ימיך ה' נאדרי וגומר כשישראל עושין רצונו מהפכין מדת

מדת הדין, דבריאת המאורות שהם לצדיקים שבישראל יסודם בעולם כפי שעלה במחשבה והוא במדת הדין וכמבואר.

מאורות", כלומר המאורות הגנוזים לצדיקים לע"ל, שהם בבחינת "כי טוב", "שברא אלקינו", אלקי ישראל. ולפי"ז א"ש ביותר לישנא ד"אלקינו", היינו

ויהי ערב ויהי בוקר יום אחד (שם ד).

הוא, לקיום העולם, לקבוע יום אחד בשנה לכפרת חטאים לשבים. ומתחילת בריאת העולם יעדו וקדשו לכך, ואחר שיעדו האל ברוך הוא אותו היום לכפרה, נתקדש היום וקיבל כח הזכות מאיתו יתעלה עד שהוא מסייע בכפרה. וזהו אמרם זכרונם לברכה בהרבה מקומות ויום הכיפורים מכפר, כלומר שיש כח ליום בעצמו בכפרה בעבירות קלות", ומקור דברי החינוך הוא בדברי ה"ילקוט שמעוני" (תהלים קלט טז, רמז תתפ"ח), "ימים יצרו ולא (כתיב, "ולו" קרי) אחד בהם", רבי יהושע אומר מהו ולו אחד בהם מימים שברא הקב"ה בחר לו אחד מהם יום הכפורים או שבת (וברש"י שם הובא בזה"ל: "לפי המקרא שהוא נקרא ולו כך פירושו ימים יוצרו הראהו ימים העתידים להבראות ולחלקו בירר אחד את יום השבת ד"א זה יום הכפורים לסליחה"). והיינו נמי דבריהם ז"ל "ויהי ערב ויהי בוקר יום אחד שנתן להם הקב"ה יום אחד ואיזה זה יוהכ"פ", דמתחילת בריאת העולם יעד וקידש את יום הכיפורים לכפרה.

וברש"י: "יום אחד, לפי סדר לשון הפרשה היה לו לכתוב יום ראשון כמו שכתוב בשאר הימים שני שלישי רביעי למה כתב אחד לפי שהיה הקב"ה יחיד בעולמו שלא נבראו המלאכים עד יום ב' כך מפורש בב"ר". והנה מצינו כי אף ענין זה של הנהגת יום ראשון שהיה הקב"ה יחיד בעולמו בלא המלאכים, אינו אך ענין של מעשה שהיה כך היה אלא שהוא דבר הנוגע לדורות, והוא בענינו של יום הכיפורים וכאשר יתבאר בס"ד.

דהנה במדרש (בר"ר ג' ח'): "ויהי ערב ויהי בוקר יום אחד שנתן להם הקב"ה יום אחד ואיזה זה יוהכ"פ", ונראה ביאור ד' המדרש על פי דברי החינוך במ' קפ"ה משרשי המצוה, "שהיה מחסדי הא-ל על בריותיו לקבוע להן יום אחד בשנה לכפרה על החטאים עם התשובה שישבו, שאילו יתקבצו עוונות הבריות שנה שנה תתמלא סאתם לסוף שנתיים או שלוש או יותר ויתחייב העולם כליה, על כן ראה בחכמתו ברוך

והנה כתב ה"פני יהושע" בר"ה (ט"ז ב') בזה"ל: "דראש השנה הוא יום הדין הגמור לכל באי עולם ואותו יום יושב הקב"ה ודן עם כל פמליא שלו שהם השרים העליונים כדכתיב והנה ראיתי ה' צבאות יושב על כסא רם ונשא וכל צבא השמים עומדים עליו מימינו ומשמאלו דהיינו אלו שמיימינים לזכות ומשמאלים לחובה וכו' ומש"ה חרדין ועצבין כיון שהקב"ה אינו מתנהג באותו יום במדת חסד כיון שהשרים משמאלים ומקטריגים מעכבין על ידו מלעשות עמהם לפנים משורת הדין ומשום כך מתנהג בראש השנה במדת אמת, והשתא אתי שפיר הא דקאמר צדיקים ורשעים נכתבים ונחתמים לאלתר לחיים או למיתה כיון שחותמו של הקב"ה אמת כדאמרינן ביומא והיינו נחתמים. משא"כ ביוה"כ שהוא עת רצון ויום סליחה ומחילה שנתרצה הקב"ה למשה לקבוע אותו ליום סליחה וכפרה לדורות, ואמרינן נמי דבהאי יומא לית רשות לשטן לאסטוני כדאמרינן נמי ביומא (כ' א') וכמו שאבאר שם בעזה"י, וא"כ דבהאי יומא נתקיים ונשגב ה' לבדו ביום ההוא לכן מתנהג באותו יום במדת ורב חסד להטות כלפי חסד והיינו לבינונים, ומש"ה לא קאמר ביוה"כ נכתבין ונחתמין שהרי חותמו של הקב"ה אמת

דבהאי יומא אינו מתנהג במדה זו כלל אלא מה שנכתבין ע"י הקב"ה בעצמו היינו חתימה דיליה" [וכן ראיתי בשם הרב חיד"א שהביא שהוכיחו כן מהזוה"ק]. ונראה דשרש הענין הוא בדברי רש"י דיום אחד היינו שהיה הקב"ה יחיד בעולמו שלא נבראו עדיין המלאכים, וכיום הכיפורים שוררת ההנהגה של "יום אחד", היינו כאותו יום אחד הראשון למעשה בראשית, שהיה הקב"ה יחיד בעולמו שעדיין לא נבראו המלאכים, ואף כאן נוהג ה' במדת "ונשגב ה' לבדו ביום ההוא" בלא צירוף של מלאכים.

ובדבר זה יש לבאר בהא שהעירו דשם המסכת של יום הכיפורים קרוי בלשון תרגום "יומא" ולא "היום" בלשון הקדש, שלא כבשאר מסכתות שבא שם בלשון הקדש (מלבד מסכת דמאי שהוא שם דבר של תבואת ע"ה שספק אם עישרוה). דהנה תוכן השם "יומא - היום" היינו שהוא היום הגדול והאדיר שבכל השנה, והנה אז"ל (סוטה ל"ג א') "שאיין מלאכי השרת מכירין בלשון ארמית", וכיון דהנהגת יום הכיפורים היא בבחינת יום אחד בלא צירוף של מלאכים, על כן נקרא שם המסכת של יום הכיפורים בלשון תרגום שאין המלאכים מכירין בו, והוא א"ש עד מאד.